

2022

ÕPPEKAVA

Kinnitatud direktori kk. Nr1-4/11

Tea Pendla

02.12.2022

SISUKORD

I. LIIK JA STRUKTUUR	3
II. ERIPÄRA	3
III. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID	6
IV. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÕPIKÄSITUS JA PÕHIMÕTTED	6
Õpikäsitus	6
Põhimõtted	7
V. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED	8
VI. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	9
Õppeperiood.	9
Lasteaia päevakava	9
Õppetegevuste kavandamine	9
Pedagoogiline dokumenteerimine	10
Rühmade tegevuskavade ja aasta kokkuvõtete koostamine.	10
Rühmade õppe- ja kasvatustegevuste planeerimise korraldus	11
Muusika- ja liikumisõpetuse tegevuskavad.	11
Õppekäikude korraldus	12
Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine	12
Tegevuskavade ja päevikute kinnitamine ning arhiveerimine.	12
VII. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	14
Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted	14
Lapse arengu hindamise ja toetamise korraldus	14
VIII. LAPSE TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	17
Põhimõtted	17
Erivajadustega lapse toetamise korraldus	17
IX. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA	20
Põhimõtted	20
Koostöö tegevused lasteaia ja lapsevanema vahel	20
X. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD JA SISU	21
VALDKOND: ÜLDOSKUSED	21
Üldeesmärgid:	21
Põhimõtted	21
Õpisisu	22
VALDKOND: MINA JA KESKKOND	23
Üldeesmärgid	23
Õpisisu ja korraldus	23
Lasteaia lõpetamisel laps:	23

VALDKOND KEEL JA KÕNE	25
Üldeesmärgid	25
Põhimõtted	25
Õpisisu	25
EESTI KEELT TEISE KEELENA KÕNELEV LAPS	29
Üldeesmärgid	29
Põhimõtted	29
Korraldus	30
VALDKOND: MATEMAATIKA	31
Üldeesmärgid	31
Põhimõtted	31
Õpisisu	32
VALDKOND: KUNST	36
Üldeesmärgid	36
Põhimõtted	36
Õpisisu	36
VALDKOND: MUUSIKA	38
Üldeesmärgid	38
Põhimõtted	38
Õpisisu	38
VALDKOND: LIIKUMINE	40
Üldeesmärgid	40
Põhimõtted	40
Õpisisu	40
VALDKOND: DIGIPÄDEVUS	41
Põhimõtted	41
XI. ÕPPEKAVA ARENDUSTEGEVUS JA MUUTMINE	46
Valdkond Üldoskused oskused	48
Valdkond Keel ja Kõne oskused	53
Valdkond Matemaatika oskused	57
Valdkond Kunst oskused	61
Valdkond Muusika oskused	64
Valdkond Liikumine oskused	66

I. LIIK JA STRUKTUUR

1. Lohkva Lasteaed (edaspidi lasteaed) on koolieast noorematele lastele alushariduse omandamist ja hoidu võimaldav lasteasutus.
2. Omandivorm: Luunja valla hallatav asutus.
3. Lasteaia töökeel on eesti keel.
4. Lasteaias on vanuselised sõime- ja aiarühmad või liitrühmad olenevalt lasteaia kohataotlejate järjekorras olevate laste vanusest.
5. Õppe- ja kasvatustöö läbiviimise aluseks lasteaias on käesolev õppekava, mis on koostatud lähtuvalt Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (edaspidi RÕK).

II. ERIPÄRA

1. Lohkva Lasteaia õppekorraldus lähtub üldõpetuse põhimõtetest, mille tuumaks on lapsest ja tema kogemusest lähtuv õppimine. 21. sajandi kiiresti muutuv maailm tingib vajaduse olla õppe- ja kasvatusprotsessis paindlik ning loov ja suunab meid üha enam kasutama uurimuslikku projektõppe metoodikat. Meie eesmärgiks on luua selline õpikeskkond, kus lapsed saavad tegutseda oma huvidest ja uudishimust ajendatuna, kasvades ja arenedes teadlikeks, positiivseteks ja avatud 21. sajandi inimesteks.
2. Lohkva Lasteaed kuulub alates 2019. aastast väärtuspõhise hariduse programmi „Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed“ ning 2022. aastast Ettevõtliku Kooli võrgustikku.
3. Hea lasteaia programmi raames toimub süvendatud tegevus laste ja täiskasvanute põhiväärtuste kujundamisel.
4. Väärtusarendus hõlmab lastele suunatud väärtuskasvatust ning teatud väärtusi kandva õpi- ja töökeskkonna loomist. Väärtuskasvatuse võtmeisikuks on õpetaja, kes aitab laste väärtuste kujunemisele kaasa nii eeskuju, käitumise tagasisidestamise, väärtusarutelude juhtimise kui ka organisatsioonikultuuri loomisega. Programmi “Hea Lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed” eesmärgiks on arendada lasteaia väärtusarenduslikku pädevust ja tõenduspõhise eneseanalüüsi võimekust.
5. Ettevõtliku Kooli haridusprogrammi rakendamine loob võimaluse kujundada iseseisvat ja ettevõtlikku hoiakut, mis arendab lastes otsustusvõimet ja ärgitab tegutsemishimu. Õpetajate ülesandeks on kaasata lapsi kõigisse arenguetappidesse ja -protsessidesse nii, et initsiatiiv ja

õppimislust lähtuksid lastest endist. Ettevõtliku Kooli metoodika rakendamine toetab 21. sajandi oskuste mitmekülgsemat saavutamist.

Ettevõtliku Kooli metoodika rakendamise tulemusel toetame:

- laste kiiremat iseseisvumist ja üldoskuste rakendamist,
- suurema huvi tekkimist uute teemade vastu,
- laste kriitilise eneseanalüüsi võimekuse suurenemist,
- erakordselt tugeva ja usaldusliku suhte tekkimist täiskasvanute ning laste vahel,
- rahatarkuse esmaste teadmiste omandamist.

Ettevõtlikkuse pädevused saavutatakse lõimitud õppe- ja kasvatustegevustes ning erinevate lasteaia ja vanematega koostöös korraldatud ettevõtmistes.

6. Me näeme oma tegevust kui puu kasvamist. Lapse pere, lasteaia töötajad ja keskkond on puu juured. Juurtest võrsub tugeva tüvega puu - laps. Lohkva Lasteaia puul on kolm toekat oksa

- **LOOMINGULISUS**, **INNOVAATILISUS**, **KESKKONNATEADLIKKUS**.

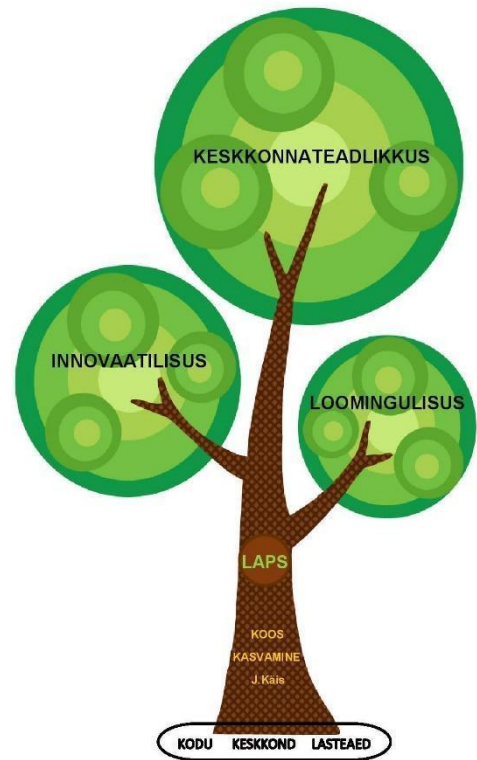
- **Loomingulisus** väljendub õppekeskkonnas soodsate tingimuste loomises, kus personalil ja lastel on võimalus väljendada oma loovust. Loomingulisust rakendatakse projektõppe tegevustes, laste vabategevustes, õpetajate poolt ettevalmistatud lapse arengu hindamise protsessis, lasteaia üritustel, omaloomingu loomises nii laste kui ka täiskasvanute poolt. Loomingulisust toetavad meie lasteaias toimuvad huvitegevused.
- **Innovaatilisus** väljendub kaasaegsete õppemeetodite kasutamises, ettevõtlikuse arendamises ning õppetegevustes mitmete tehnoloogiliste vahendite kasutamises. Peame oluliseks toetada laste MATIK (tähistab viiel valdkonnal tuginevat praktilise kallakuga õpet ehk matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneeria ning kunstide edukat ühendamist) ja 21. sajandi oskuste omandamist, et tagada sujuv üleminek järgmisesse haridusastmesse ning

anda teadmised tehnoloogiarikkas keskkonnas tegutsemiseks.

- **Keskkonnateadlikkus** väljendub projektõppe tegevustes ja kogu lasteaeda hõlmavates projektides, mille kaudu õpib laps tundma, hoidma ja väärtustama teda ümbritsevat maailma läbi vahetu kogemuse. Meie lasteaed on ümbritsetud erinevate ettevõtetega, seetõttu peame väga oluliseks teadvustada ümbritseva keskkonna mõju nii inimestele kui ka loodusele. Läbi ettevõtlike tegevuste selgitame lastele olulisi väärtushinnanguid keskkonna hoidmiseks.

7. Lasteaeda ümbritseva looduskeskkonna rikastamiseks oleme kujundanud mitmekesise õueala, kus lapsed saavad uurida erinevaid taimi ja puid. Õuealale on loodud õpperada, õuesõppe tegevusteks saab kasutada taimekaste, õuemaja ja varjualuseid.

8. Lähtuvalt lasteaia eripärast on õppekavas täiendatud üldoskuseid 21. sajandi oskustega ning lisatud eelkooliealise lapse digipädevuse oskused. 21. saj. oskuste aluseks on võetud [P21's Framework](#) eelkoolielalise lapse oskuste mudel. Mudeli on välja töötanud erinevad teadlased, õpetajad, hariduse eksperdid ning ettevõtjad. Eelkooliealise lapse digipädevuse oskused on võetud Haridus- ja Noorteameti poolt väljatöötatud [õppija digipädevusmudelist](#).

III. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse igakülgne ja järjepidev areng alushariduse omandamiseks kodu ja lasteaia koostöös.
2. Üldeesmärgist lähtuvalt toetatakse lasteaia lapse üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste), valdkondlike (keel ja kõne, eesti keel kui teine keel, mina ja keskkond, matemaatika, kunst, liikumine ja muusika) oskuste ning digipädevuse omandamist, et luua eeldused sujuvalt järgmisesse haridusastmesse üleminekuks ja põhihariduse omandamiseks.

IV. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÕPIKÄSITUS JA PÕHIMÕTTED

Õpikäsitus

1. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille laps omandab vastastikusel toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Õppimine ja õpetamine lasteaia toimuvad üldõpetuse põhimõtetel lapse lähima arengu tsoonis. Õppe- ja kasvatustegevus Lohkva Lasteaia toimub uurimusliku projektõppena, kus õppimist käsitletakse väljundipõhiselt, rõhutades muutusi lapse käitumises, teadmistes, hoiakutes ja oskustes, väärtustades õppeprotsessi.
2. Õppe- ja kasvatustegevus on tervik, mille kavandamisel ja läbiviimisel võetakse arvesse lapse:
 - 1) füüsilist, kognitiivset, emotsionaalset ning sotsiaalset arengut ja võimeid;
 - 2) peamisi tunnetusprotsesse;
 - 3) kultuurilist tausta ja selle eripärasid;
 - 4) huvisid ja vajadusi.
3. Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja. Last kaasatakse tegevuste kavandamisel, väärtustatakse lapse omaalgatust, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima. Lapsega tegelevate täiskasvanute roll on lapse arengut suunata ning kujundada lapse arengut toetav keskkond.
4. Kaasaegses õpikäsituses on seatud eesmärgiks õppijakeskne ja tulevikku vaatav õpe, mille keskmes on nii õppimist kui ka õpetamist toetav nutikas õppevara ja -metoodika, mille rakendamise üheks eelduseks on omakorda õppijate digipädevuse arendamine.

Põhimõtted

1. Lohkva Lasteaia põhiväärtustest ja eripärast lähtuvalt õppe- ja kasvatustegevusi kavandades ja läbi viies:
 - 1) selgitatakse välja lapse oskuste ning arengu tase ja arvestatakse sellega tegevuse eesmärkide seadmisel ning tegevuste planeerimisel;
 - 2) tagatakse lapsele eduelamus;
 - 3) toetatakse lapse loovust, huvi ja omaalgatust;
 - 4) luuakse turvaline, hooliv, kiusamisvaba ja koostöine õhkkond;
 - 5) väärtustatakse demokraatlikke suhteid ning lugupidamist enda ja teiste suhtes;
 - 6) lõimitakse erinevaid valdkondi ja tegevusi, rakendades mängu, katsetamist, liikumist, muusikat ja teisi aktiivset õppimist ning loovust toetavaid õppeviise nii individuaalsetes tegevustes kui ka grupis;
 - 7) väärtustatakse eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teiste kultuuride eripäraga;
 - 8) korraldatakse digitehnoloogia mõtestatud kasutamist seatud eesmärkide täitmiseks ning laste kaasatuse suurendamiseks.
2. Lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutavad kõik lapsega tegelevad täiskasvanud. Meeskonnatöö korraldamiseks loob tingimused lasteaia direktor.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärged ja põhimõtteid rakendavad lasteaia töötajad, kelle kompetentsid on kirjeldatud Lohkva Lasteaia personali professionaalse arengu toetamise korras.

V. ÕPI- JA KASVUKESKKONNA KUJUNDAMISE PÕHIMÕTTED

1. Õpi- ja kasvukeskkond toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja lapse arenemist iseseisvaks, algatusvõimeliseks ja aktiivseks õppijaks. Õpi- ja kasvukeskkond kannab alushariduse alusväärtusi.
2. Õpi- ja kasvukeskkonna loob õpetaja koostöös laste ja lasteaia meeskonnaga, kaasates võimalusel vanemaid. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel lähtutakse laste vajadustest, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning sisust.
3. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamise põhimõtted:
 - 1) lähtutakse ühistele väärtustele tuginevatest kokkulepetest ja lasteaia tavadest;
 - 2) luuakse usaldav, sõbralik, pinge- ja vägivallavaba õhkkond ning võimaldatakse kogeda positiivseid tundeid;
 - 3) suunatakse lapsi üksteisega arvestama, üksteist toetama ja koostööd tegema;
 - 4) väärtustatakse ja tunnustatakse ideede ning arvamuste paljusust;
 - 5) tagatakse aeg mõtestamiseks, mõttevahetuseks ja tagasisideks;
 - 6) kujundatakse heatahtlik ja avatud suhtumine erinevustesse ning tagatakse kõikidele lastele võrdsed võimalused;
 - 7) kohandatakse tegevusi, õpet ja õppematerjale paindlikult, võimaldatakse valikute tegemist ning luuakse võimalused aktiivseks osaluseks;
 - 8) tehakse koostööd vanematega.
4. Füüsilise ja digitaalse keskkonna kujundamise põhimõtted:
 - 1) tagatakse turvalisus;
 - 2) õppimine tehakse nähtavaks;
 - 3) tagatakse õppe- ja mänguvahendite kättesaadavus ja mitmekesisus;
 - 4) kujundatakse liigendatud rühmaruum, mis võimaldab tegutseda alarühmades ja pakub võimalusi omaette olemiseks;
 - 5) luuakse võimalused mängimiseks ja aktiivseks liikumiseks;
 - 6) luuakse võimalused digitaalse õppevara ja digitehnoloogia kasutamiseks.
5. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad lasteaias, väljaspool lasteaia ruume ning digitaalses õpikeskkonnas.
6. Õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtete rakendamine on kirjeldatud iga rühma ning muusika- ja liikumisõpetaja tegevuskavas.

VI. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

Õppeperiood.

1. Planeeritud õppetegevusi viiakse läbi 1.septembrist kuni 31.maini, kusjuures september on planeeritud laste kohanemiseks rühmas ja laste arengutaseme hindamiseks.
2. Suvekuudel toimub omandatud teadmiste - oskuste kinnistamine läbi laste vabategevuse ja mängu.

Lasteaia päevakava

1. Direktor kinnitab õppeaasta alguses lasteaia päevakava, lähtudes koolieelse lasteasutuse tegevust reguleerivatest seadusaktidest ning lasteaia töökorralduse eripärast.

Õppetegevuste kavandamine

1. Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad läbi igapäevatoimingute, laste mängu, kavandatud ja vabategevuste. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja õppesisu valikul lähtutakse lapsest, alushariduse alusväärtustest, last ümbritsevast keskkonnast ning põhimõttest lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
2. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse huvist ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika.
3. Õppe- ja kasvatustegevuse tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgi, eri valdkondade sisu ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning õpetajate või teiste töötajate kaasamist. Õpitavaga tutvutakse võimalusel selle loomulikus keskkonnas.
4. Õppetegevuste planeerimisel lähtutakse **uurimuslikust projektõppe meetodist**. Uurimuslikus projektõppes õpib laps tegutsedes, avastades ja iseseisvalt kogemusi omandades. Täiskasvanud on keskkonna loojad, lapse aktiveerijad, suunajad ja märkajad. Uurimusliku projektõppe protsessis õpib laps hindama oma tegevusi, millest kujuneb välja analüüsimiseks vajalik kogemus.
5. Projektide planeerimisel lähtutakse eelkõige laste konkreetsetest huvidest ja ideedest. Projekti tegevuse käigus loovad õpetajad õpikeskkonna, kus lõimitakse õppekava valdkondi ning lapsed saavad oma arengule vastavaid oskuseid omandada.
6. Rühmaõpetajad ning liikumis- ja muusikaõpetajad koostavad õppetöö planeerimiseks tegevuskavad.

Pedagoogiline dokumenteerimine

1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine, rakendamine, hindamine ja arendamine on paindlik ning põhineb pedagoogilisel dokumenteerimisel (edaspidi *dokumenteerimine*). Dokumenteerimise protsessi käigus tehtud tähelepanekud, kogutud dokumendid ja nende analüüsimine aitavad mõtestada õppe- ja kasvatustegevuse protsessi ning kujundada õpi- ja kasvukeskkonda.
2. Dokumenteerimise käigus tehakse nähtavaks õppe- ja kasvatustegevuse seos õppekavaga, eesmärgid, tegevused, teemakäsitus ning kokkuvõtte eesmärkide saavutamisest.
3. Lohkva Lasteaias toimub kogu õppe- ja kasvatusprotsessi dokumenteerimine ELIISi infosüsteemis. Rühmameeskonnad, muusika- ja liikumisõpetajad ja tugispetsialistid koostavad ELIISis õppeaasta tegevuskavad, tööplaanid, projektiplaanid ning õppeaasta kokkuvõtted. Lisaks dokumenteeritakse ELIISi sündmuste kalendris kõik rühmade ja ühisüritused.

Rühmade tegevuskavade ja aasta kokkuvõtete koostamine.

1. Tegevuskavas esitatakse rühma:
 - 1) iseloomustus, mis sisaldab ülevaadet rühma koosseisust ja eelmise õppeaasta oskuste kokkuvõtet;
 - 2) õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, mis lähtuvad laste arengulisest tasemest ja eelmise õppeaasta õppetegevuse kokkuvõttest, lasteaia prioriteetidest ning uurimusliku projektõppe põhimõttest;
 - 3) rühma õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ja korraldus, kus kirjeldatakse tegevuse põhimõtted iga seatud õppeaasta eesmärgi kohta, õppeaasta fookus projektõppes ning kirjeldatakse rühma päevakava, töökorraldust ja kokkuleppeid eesmärkide ja põhimõtete täitmiseks;
 - 4) rühma õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted, kus kirjeldatakse rühma sotsiaalse ja vaimse keskkonna (väärtuskasvatus, kokkulepped laste ja täiskasvanutega jm) ning füüsilise ja digitaalse keskkonna kujundamise põhimõtteid;
 - 5) lapse arengu toetamine, kus kirjeldatakse koostööd tugispetsialistidega, arengumapi koostamise ja täiendamise korraldust, individuaalset tuge vajavate laste (sealhulgas muukeelsete laste) rolli projektiprotsessis, lapse arengu dokumenteerimist terve õppeaasta jooksul, lastevanemate kaasamist.
 - 6) Koostöö huvigruppidega, kus kirjeldatakse õppeaasta eesmärkidest lähtuvalt planeeritavad projektide koostöotegevused muusika- ja liikumisõpetajatega, lastevanematega ning erinevate partnerasutustega.

2. Tegevuskavad on ELIISis lastevanematele avalikustatud. Tegevuskava tutvustatakse vanematele lastevanemate koosolekul.

Rühmade õppe- ja kasvatustegevuste planeerimise korraldus

1. Septembrikuus toimub laste oskuste taseme jälgimine ning laste huvide kaardistamine. Õpetajad teostavad erinevaid tegevusi, mille raames kogutakse rohkelt informatsiooni laste huvide ja tähelepanu äratanud teemade vastu. Saadud info sisestatakse ELIISi päeviku kirjeldustesse. Septembri lõpuks selgitatakse välja projektide temaatikad, mille kaudu hakatakse uurimuslikku projektõpet rakendama ja õppekava eesmäärke täitma.
2. Projektide rakendamine algab oktoobrist. Projektide teemad valitakse septembris selgunud laste huvide kaardistamise põhjal ning õpetajad lõimivad temaatikasse lasteaia õppekava üldoskused ja erinevate valdkondade õpisisu ja eesmärgid.
3. Projektid koostatakse ELIISis projektiplaani malli, projekti periood kujuneb välja laste huvist ja teemaarendusest.
4. Projektide lõpus teostatakse ELIISis projekti analüüs, kus hinnatakse laste oskuste saavutamist ja projekti tegevuste tulemuslikkust.
5. Kahe projekti vahel on 1 nädal projektitegevuse vaba aeg, kus toimub uue teema valimine ja õpikeskkonna ettevalmistamine ja ümberkujundamine uueks projektiks.
6. Projektitegevuse protsessi ja tulemusi kirjeldatakse ELIISis päevikus päevakirjelduses.
7. Projektid on ELIISis vanematele avalikustatud.

Muusika- ja liikumisõpetuse tegevuskavad.

1. Liikumisõpetaja ja muusikaõpetaja koostavad ELIISis oma valdkonna tegevuskava, kus esitatakse:
 - 1) õppeaasta õppe- ja kasvatustöö eesmärgid;
 - 2) õppetegevuste põhimõtted ja korraldus, kus kirjeldatakse, kuidas rakendatakse lasteaia eripärasid ja kaasaegset õpikäsitust, kirjeldatakse tegevuste korraldus ning sealhulgas lapse arengu hindamise korraldust;
 - 3) koostöö rühmameeskondadega ja teiste kolleegidega, kus kirjeldatakse planeeritavaid koostöötegevusi rühmade projektides, üritusi või ettevõtmisi.
2. Muusika- ja liikumisõpetuse keskkonna kujundamine:
 - 1) tegevuskava põhjal koostavad liikumis- ja muusikaõpetajad kuuplaanid, milles arvestatakse rühmades käsitletavat temaatikat, laste arengulist taset ja individuaalsust;
 - 2) muusika- ja liikumisõpetuse tegevuskava ja kuuplaanid on ELIISi keskkonnas valdkonna päevikutes;

- 3) lähtuvalt ilmastikust teostatakse liikumisõpetuse tegevusi võimalikult palju õues;
- 4) lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajaline tegevusplaan koostatakse iga õppeaasta alguses õppejuhi poolt.

Õppekäikude korraldus

1. Õpitavaga tutvumiseks võimalikult loomulikus keskkonnas korraldatakse õppekäike ja matku järgides järgmisi põhimõtteid:
 - 1) õppekäigud on eesmärgistatud;
 - 2) õppekäigul osalejate nimekirjaks on ELIISis rühmapäevikus kohal olevate laste nimekiri; see on kättesaadav ELIISi keskkonnas ja rakenduses;
 - 3) õppekäik on sisestatud rühma vanematele ja kogu lasteaia personalile nähtavalt ELIISi kalendrisse;
 - 4) õppekäigul saadavad lapsed reeglina 2 – 3 rühma/lasteaia töötajat; olenevalt õppekäigu sihtpunktist ja turvariskidest kaasatakse lastega tegelema rohkem täiskasvanuid;
 - 5) kõik õppekäigul osalejad kannavad helkurvesti ja täidavad muid looduses või tänaval kehtivaid käitumise reegleid;
 - 6) õppekäigu organiseerija ja osalevad pedagoogid vastutavad ohutusnõuete täitmise ning laste elu ja tervise eest;
 - 7) õppekäigul kaasas viibivad lapsevanemad vastutavad ise oma lapse eest;
 - 8) kaugemateks õppekäikudeks tellib transpordi lasteaia direktor (kui pole kokkulepitud teisiti) vähemalt kaks nädalat enne selle toimumist.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse analüüsimine

1. Õppeaasta lõpus koostavad rühmameeskonnad, muusika- ja liikumisõpetaja ning tugispetsialistid ELIISis oma tegevuskavade analüüsi, milles kajastub tehtud töö tulemuslikkus.
2. Õppeaasta kokkuvõttes analüüsitakse õppeaasta eesmärkide realiseerumist, dokumenteerimist, projektide tulemuslikkust ning ettevõtlikkuse rakendumist, õpi- ja kasvukeskkonna kujundamist, laste arengulist taset ning laste hindamise ja toetamise tulemuslikkust, muukeelse lapse toetamist, arenguestluste tulemust ja koostööd huvigruppidega.
3. Rühmade, muusika- ja liikumisõpetuse ning tugispetsialistide tegevuse analüüside põhjal koostatakse lasteaia õppeaasta tegevuse analüüs.

Tegevuskavade ja päevikute kinnitamine ning arhiveerimine.

1. Tegevuskavad ja tööplaanid koostatakse ELIISis etteantud kuupäevaks ning esitatakse

Lohkva Lasteaed
Õppekava

direktorile kinnitamiseks. Peale tegevuskavade kinnitamist kinnitab direktor ELIISis kõik päevikud.

2. Õppeaasta lõpus arhiveerib ELIIS kogu dokumentatsiooni. Arhiveeritud päevikud ja planeerimisdokumendid on kättesaadavad ka peale arhiveerimist.

VII. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted

1. Lapse arengu hindamine (edaspidi hindamine) on oluline lapse eripära mõistmiseks, lapsele vajaliku toe väljaselgitamiseks, arengu ja positiivse enesehinnangu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapse ja vanemaga.
2. Hindamine on igapäevane osa õppe- ja kasvatustsassist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad õpetajad lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus, õppe- ja kasvatustegevustes kui hindamiseks ettevalmistatud turvalises arenguhindamise mängus.
3. Hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad tulemused üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Õpetaja tutvustab vanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.
4. Lapse arengu hindamine toimub nii individuaalselt kui ka grupitegevuses.
5. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt võttes arvesse tema lähimat arengutsooni, väärtustades lapse pingutusi ja saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lapse arengu hindamise ja toetamise korraldus

1. Kogu lapse arengut kirjeldav ametlik dokumentatsioon on koondatud ELIISI infosüsteemi.
2. Augustis - septembris toimuvad rühmades laste oskuste kaardistamiseks laste vaatlused ja tähelepanekud dokumenteeritakse ELIISI õpetajale nähtavasse lapse individuaalsesse lahtrisse. Tugispetsialistid koguvad andmeid õpetajatelt ja vaatlevad sügisel lasteaeda tulnud uusi lapsi. Vajadusel uurib eripedagoog lapse kognitiivset arengut J. Strebeleva meetodika järgi. Logopeed teostab kõne uuringu kõikidele uutele lastele ja annab tulemustest lapsevanemale teada.
3. Lapsevanem täidab lapse lasteaeda tuues ELIISis lapse andmed, kus on muuhulgas märgitud info lapse eripärade ja koduse keele kohta.
4. Sügisel ja kevadel toimuvad laste arengu toetamise ümarlauad (LAT), kus osalevad rühmameeskond, liikumis- ja muusikaõpetaja, tugispetsialistid, õppejuht ja direktor. Arutelu tulemusel fikseeritakse rühma kronoloogia tabelisse lapse arengu hetkeseis, tugimeetmete rakendamine rühmaõpetajate, tugispetsialistide poolt ning soovitusel vanematele. Tabelit täidetakse veebipõhiselt Google Workplaces kogu rühma lasteaia oleku perioodi jooksul.
5. LAT tulemuste põhjal koostatakse rühma tegevuskavasse rühma iseloomustus ja rühmade projektiplaanidesse konkreetsete laste individuaalse töö plaan.
6. Lapse arengu hindamine toimub rühma-, muusika- ja liikumistegevustes pidevalt.

- Tähelepanekud lapse oskuste kohta kogutakse ELIISis lapse individuaalsesse lahtrisse (nii lapsevanemale nähtavas lahtris kui ka õpetajatele nähtavas lahtris), millest õppeaasta lõpus on võimalik teha väljavõte.
7. Õppeaasta jooksul jälgivad õpetajad projektides seatud laste oskuste saavutamist. Laste oskuste tase märgitakse iga projekti lõpus ELIISis lapse arengu menüü all ning kevadel tehakse sellest rühma koondkokkuvõte.
 8. Muusika - ja liikumisõpetajad jälgivad last igapäevaselt ja koguvad lapse oskuste kohta informatsiooni, mis kantakse kevadel lapse arengukaarti.
 9. Kevadel koostab iga rühm laste jälgimise tulemuste põhjal arengu hindamise mängu stsenaariumi, kus on fookuses üldoskused ja hindamist vajavad õppevaldkondade oskused. Mäng viiakse läbi väiksemate guppidega ja protsessis kasutatakse ka tehnoloogilisi vahendeid.
 10. Lapse arengu hindamise tulemuste põhjal koostavad õpetajad kevadel ELIISis lapse arengukaardi. Arengukaardil kirjeldatakse lapse üldoskuseid ja kõikide õppevaldkondade oskuseid.
 11. Arengukaart on lapse arenguestluse aluseks ja lapsevanem saab sellega tutvuda vähemalt nädal enne vestluse toimumist.
 12. Üldjuhul toimuvad arenguestlused lapsevanematega kevadel nii kontaktis kui ka vajadusel veebipõhiselt.
 13. Arenguestlusel arutatakse vanematega, kuidas paremini toetada lapse arengut ning millised ootused kõigil osapooltel on. Arenguestlusel sõlmitud kokkulepped lisatakse lapse arengukaardis vastavasse lahtrisse. Kui lapsevanem ei soovi osaleda arenguestlusel, siis tehakse sellekohane märge arengukaarti.
 14. Lisaks arengukaardile avatakse ELIISis lapse lasteaeda saabudes lapsele tervisekaart, kuhu kantakse lapse tervise andmed.
 15. Lapse arengukaart ja tervisekaart hõlmab kõiki lapse lasteaias oldud õppeaastaid, on vanematele nähtavad ja vajadusel ELIISist allalaetavad.
 16. Koolieelses rühmas viiakse sügisel läbi juhendatud joonistamise vaatlus ja logopeedi poolt lugemisraskuste prognoosimise test. Nende tulemusel saavad õpetajad infot, millele kooliks valmistumisel rohkem tähelepanu pöörata ja milliseid soovitusi lapsevanematele anda.
 17. Kooliminevale lapsele koostavad õpetajad ELIISis koolivalmiduskaardi. Koolivalmiduskaardile lisavad kirjelduse lapse arengu kohta kõik spetsialistid, kes lapsega on tegelenud. Koolivalmiduskaardil kirjeldatakse lapse oskused ja tulemused üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste valdkondades. Lisaks tuuakse välja lapse tugevused ja tuge vajavad oskused ning lasteaias rakendatud tugiteenused.

18. Koolieelses rühmas viiakse läbi arenguvestlused rühmameeskonna otsusel kas sügisel või kevadel. Sügisel arenguvestluse fookuses on lapse arendamisvajadused koolivalmiduse saavutamiseks, kevadel toimub arutelu koolivalmiduskaardi alusel.
19. Koolivalmiduskaart tehakse lapsevanemale ELIISis avalikuks nädal enne arenguvestluse toimumist.
20. Peale arenguvestlust kinnitatakse koolivalmiduskaart kõigi koostajate, vanemate ja direktori poolt ELIISis ja kaart suunatakse ARNO tarkvarasüsteemi, kust lapsevanemal on võimalik see edastada koolile, kuhu laps läheb. Kui lapsevanem ei soovi ARNO kaudu koolivalmiduskaarti edastada, saab ta kaardi ELIISist alla laadida.
21. Kõik lapse arenguga seotud informatsioon on kättesaadav ELIISis.
22. Lähtuvalt isikuandmete kaitse seadusest on lapse arengu hindamise dokumendid piiratud juurdepääsuga. Infot lapse arengu hindamise tulemuste kohta võib edastada lasteaia mitteseotud isikutele vaid lasteaia direktor lapsevanema kirjalikul nõusolekul.

VIII. LAPSE TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Põhimõtted

1. Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jne) või rühma tegevuskavas.
2. Lasteaed teeb lapse individuaalse arengu toetamiseks kokkuleppel vanemaga kohandusi õppe- ja kasvatusgevuste sisu ja korralduses ning õpi- ja kasvukeskkonnas.
3. Täiendavalt rühmameeskonnale ja muusika- ning liikumisõpetajale tegelevad lastega tugispetsialistid, kes lapse arengu toetamiseks teostavad lastega individuaalseid või rühmategevusi. Lapsega läbiviidavate tegevuste arv sõltub lapse vajadusest ning on fikseeritud tugispetsialisti tunniplaanis. Tugispetsialistide tööplaanid asuvad ELIISis dokumentide all ja on jagatud juhtkonnaga.
4. Vajadusel koostavad rühmameeskond, logopeed, eripedagoog ning muusika- ja liikumisõpetajad koostöös lapsevanematega lapsele individuaalse arenduskava.
5. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse alates kolmandast eluaastast eesti keele õpe. Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse lapse arengutaset ja vanust, samuti eesti keele õppe mahtu ning metoodikat. Eesti keelest erineva kodukeelega lapse eesti keele omandamist toetatakse rühmategevustes ja kord nädalas keeleringis.
6. Vastavalt vajadusele suunatakse lasteaia töötajaid täiendkoolitusele.

Erivajadustega lapse toetamise korraldus

1. Erivajadusega lapse väljaselgitamine

- 1) Õppeaasta alguses toimub laste arengu toetamise ümarlauad (LAT), kus lähtuvalt rühmameeskonna ja tugispetsialistide vaatluste ja uuringute tulemustest määratakse lapse toetamise vajadus rühmas ja tugispetsialistide juures.
- 2) Vaatluste, rühmaõpetaja käest saadud info ja tugispetsialistide uurimistulemuste põhjal kantakse kronoloogia tabelisse lapse arengu hetkeseis ja tugimeetmete rakendamise vajadus.
- 3) Kronoloogia tabeli põhjal kannab õppejuht lapse toetamise vajaduse info ARNOsse ja loob tugispetsialistidele ELIISis eripäevikud.
- 4) Ümarlauas otsustatakse lapse individuaalse arenduskava avamise vajadus ja eesmärk.

2. Erivajadusega lapse toetamise esimene tase

- 1) Lähtuvalt LAT tulemustest seab rühmameeskond individuaalset tuge vajavatele lastele individuaalse töö eesmärgid ja tegevused rühma projektiplaanis individuaalse töö lahtrisse.

Lahter on lastevanemate eest isikuandmete kaitse seaduse tõttu varjatud.

- 2) Kui lapsega on teostatud pidevat individuaalset tööd mingis valdkonnas ja laps on oskused omandanud, siis märgitakse see info kronoloogia tabelisse.
 - 3) Lapsega teostatud individuaalne töö märgitakse ELIISis lahtrisse tagasiside lapse arengu kohta nii lapsevanemale nähtavasse lahtrisse kui ka õpetajatele nähtavasse lahtrisse.
3. Erivajadusega lapse toetamise teine tase
- 1) Kui rühma poolt tehtud individuaalne töö ei anna tulemust või kui LAT ümarlauas lapsele on laste arengu hindamise ümarlauas määratud erispetsialisti (logopeed, eripedagoog) tugiteenus lasteaias, siis tugispetsialistid avavad ELIISis lapsele kaardi "Arengulugu". Lapse arengu lugu täidavad tugispetsialistid 2 x aastas. Sügisel kantakse siia uuringutulemused valdkondade kaupa ja püstitatakse korrektsioonitöö eesmärgid, kevadel tehakse kokkuvõtte läbiviidud korrektsioonitööst.
 - 2) Kui laps vajab tuge, annab tugispetsialist sellest vanemale teada kas Eliisi kaudu või individuaalselt vesteldes. Tugiteenusest keeldumise korral teeb lapsevanem sellekohase avalduse lasteaia direktorile.
 - 3) Olenevalt lapse erivajadusest teeb lasteaia meeskond võimalusel koostööd erinevate spetsialistidega väljaspool lasteaeda. Vajadusel koostavad rühmaõpetajad koos tugispetsialistidega lapse kohta iseloomustuse.
 - 4) Vajadusel koostavad rühmaõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetaja, logopeed ja eripedagoog koostöös lapsevanemaga lapse individuaalse arenduskava (edaspidi IAK) nendes valdkondades, milles laps vajab tuge või on andekas. IAK vormistatakse ELIISi keskkonnas ja see on pidevalt lapsevanemale nähtav.
 - 5) Kui lasteaias rakendatud meetmed ei ole andnud soovitud tulemust, viiakse läbi perevestlus lapse vanemate, rühmaõpetajate, logopeedi, eripedagoogi ja vajadusel lasteaia juhtkonna esindajaga. Perevestluse tulemusel otsitakse võimalikke lahendusi edasisteks tegevusteks lapse arengu toetamisel. Lapsevanemale soovitatakse pöörduda muude erispetsialistide või maakondliku nõustamiskomisjoni poole edasise tegevuse soovituse saamiseks. Ümarlauas sõlmitud kokkulepped protokollitakse ja allkirjastatakse.
 - 6) Logopeedi ja eripedagoogi juures käivate laste nimekirja põhjal koostatakse ELIISis eripäevikud, kus kajastub laste osalemine tugiteenustes ja lastega tehtav töö.
 - 7) Tugispetsialistid annavad lapsevanemale tagasisidet lapse arengu kohta ELIISi, suulise suhtlemise või arenguveestluse kaudu.
 - 8) Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse koostöös tugispetsialistide ning lastevanematega kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest,

arengueesmärkide saavutamisest ning lapse edasistest vajadustest.

IX. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

Põhimõtted

1. Lasteaia personal teeb lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
2. Õpetajad kaasavad lapsevanemaid lasteaia tegevustesse, teavitavad neid õppe- ja kasvatustegevuste korraldusest ning õpetamise põhimõtetest ja väärtustest. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteaia tegevusele.
3. Õpetajad ja lapsevanem vahetavad regulaarselt informatsiooni lapse arengust ja õppimisest ning vanem on kaasatud lapse arengut puudutavate otsuste tegemisse ja nende rakendamisse.
4. Lasteaia personal loob lastevanematele võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Koostöö tegevused lasteaia ja lapsevanema vahel

1. Pere ettevalmistamine lapse lasteaeda tulekuks: üldinfo lasteaia kohta direktorilt; tutvumine lasteaia ümbruse ja hoonega; tutvumine tulevaste õpetajate ja lapse mängukaaslastega; tutvumine lasteaia kodukorraga; liitumine infosüsteemiga ELIISi.
2. Infosüsteem ELIIS on lapsevanema ja lasteaia vaheline esmane infovahetuskanal. ELIISi on lapse kohta käiv info ja lapsevanem teavitab ELIISi kaudu lapse puudumisest või tema tulekust lasteaeda.
3. Suhtlemine lapse lasteaeda toomise ja sealt viimise ajal: õpetaja kirjeldab päevaseid tegemisi; tuletab meelde sündmusi; lahendab tekkinud probleeme või küsimusi.
4. Rühma õppetegevusest ja lapse arengust ülevaate saamine „ELIISi“ infosüsteemis - rühmategevuste plaanid ja päevakirjeldused, lapse personaalsete kommentaaride lahtrisse märgitud infot rühmaõpetajate ja logopeedi poolt teostatud individuaalsete tegevuste kohta, lapsele loodud kaardid.
5. Lapsevanema osalemine lapse arenguestlusel (vt lapse arengu analüüsimise põhimõtted).
6. Lapsevanemate kaasamine lasteaia ettevõtmistesse.
7. Lastevanemate omaalgatuslike tegevuste soosimine ja elluviimine.
8. Rühma lastevanemate koosolekute korraldamine vähemalt kord aastas.
9. Lasteaia rahulolu küsitluste läbiviimine lastevanematele.
10. Lapsevanemate osalemine lasteaia töö korraldamises lasteaia hoolekogu kaudu. Hoolekogu tööpõhimõtted on fikseeritud Koolieelse lasteasutuse seaduses ja Lohkva Lasteaia hoolekogu põhimääruses.

X. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD JA SISU

VALDKOND: ÜLDOSKUSED

1. Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:
 - 1) mänguoskused;
 - 2) tunnetus- ja õpioskused;
 - 3) sotsiaalsed oskused;
 - 4) eneseregulatsiooni oskused.
2. Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi tegevuste kaudu, lõimides erinevaid valdkondi ja kasutades erinevaid õppeviise.
3. Üldoskused on aluseks põhikooli riiklikus õppekavas toodud üldpädevuste ja ennast reguleeriva õppija kujunemisele.
4. Õppekava vanuselisi üldoskuseid on täiendatud [P21's Framework](#) eelkooliealise lapse oskuste mudeli põhjal, et tagada lapsele kaasaegses ühiskonnas vajalike oskuste omandamine.

Üldeesmärgid:

1. Lapsel on kujunenud keskendumisoskus, ta on algatusvõimeline, järgib kokkuleppeid ning lahendab probleeme.
2. Lapsel on kujunenud oskus teistega suhelda, tajuda iseennast ja partnereid, järgida tavasid ja eetilisi tõekspidamisi.
3. Laps suudab eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone ning juhtida oma käitumist.
4. Last ümbritseb arengut toetav keskkond.

Põhimõtted

1. Rühmas luuakse igakülgsest arendav vaimne ja füüsiline õpikeskkond lapse üldoskuste arendamiseks.
2. Lapsele luuakse võimalus oma oskuste harjutamiseks, rakendamiseks, kogemuste omandamiseks, algatusteks, probleemide lahendamise õppimiseks.
3. Lastele jagatakse mänguks vajalike teadmisi, luuakse olukordi ja mudeleid ümbritseva maailma mõistmiseks.
4. Üldoskuste arendamine toimub igapäeva tegevustes ja olukordades lapsele sobilikus rütmis.

5. Lapsele luuakse erinevaid võimalusi koos tegutsemiseks ning kujundatakse väärtushoiakuid ja käitumismustreid läbi täiskasvanu eeskuju.

Õpisisu

1. Mänguoskused

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada.

3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka kaaslasi, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

4. Eneseregulatsiooni oskused

Eneseregulatsiooni oskuste all mõistetakse oskusi, mis on seotud töömälu, tähelepanu ning pidurdusprotsesside suunamise ja oma käitumise kavandamisega. Eneseregulatsiooni oskused võimaldavad lastel olukordadele paindlikult reageerida, erinevaid seoseid märgata ja lahendusi leida.

Valdkond *Üldoskused vanuselised oskused*

VALDKOND: MINA JA KESKKOND

Üldeesmärgid

1. Laps õpib tundma iseennast ja ümbritsevat maailma.
2. Laps märkab, uurib ja kogeb ümbritsevat maailma mängu igapäevatoimingute kaudu.
3. Laps esitab küsimusi, püstitab probleeme, arutleb teemakohaselt, leiab vastuseid ning teeb märgatust ja kogetust järeldusi.
4. Laps käitub keskkonda hoidvalt ja turvaliselt ning kasutab säästlikult materjale ja vahendeid.
5. Laps väärtustab keskkonda, enda ja kaaslaste kultuuri ja traditsioone ning tervist.
6. Laps mõistab sotsiaalse keskkonna, loodus-, tehis ning digikeskkonna erinevusi.

Õpisisu ja korraldus

1. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse eri valdkondade õppesisu ja -tegevusi.
2. *Mina ja keskkond* valdkond annab õppeprotsessile temaatilise sisu, mis võimaldab uurimusliku projektõppe tegevuses lõimida erinevate õppevaldkondade oskuseid. *Mina ja keskkond* valdkonna oskused saavutatakse läbi õppeprojektide, mille temaatika valitakse lähtuvalt laste huvist ja aktuaalsetest teemadest. Luuakse terviklik õpisisu, kus õpetajad on protsessi loojad ja suunajad ning lapsed on kavandajad ja läbiviijad. Töö kavandamisel ja läbiviimisel lähtutakse laste lähimast arengutsioonist. Ühes projektis võib käsitluseks olla mitu erinevat *Mina ja keskkond* valdkonnast tulenevat temaatikat.
3. Rühma õpetajad jälgivad *Mina ja keskkond* oskuseid õppekavas ning vastutavad selle eest, et õppeaastate jooksul saaksid käsitletud kõik *Mina ja keskkond* temaatikad ja oskused. *Mina ja keskkond* oskuseid omandatakse rühmades lisaks projektitegevustele ka läbi hommikuringi protsessi ja tegevuste, mis on kaardistatud rühmade tegevuskavas.

Lasteaia lõpetamisel laps:

- tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi ning huvisid;
- nimetab oma kehaosade nimetusi, eristab isiklikke kehaosi ning nendega seotud privaatset ja avalikku käitumist;
- kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid, rahva- ja kultuuritraditsioone ning olulisemaid

kultuuritegelasi;

- saab aru, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused ja kultuuritraditsioonid;
- oskab ebameeldivates või ebaturvalistes olukordades ennast kehtestavalt ja turvaliselt käituda ning julgeb ja oskab vajadusel abi kutsuda;
- kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist ning teab, kuidas oma tervist hoida;
- selgitab, miks on oluline järgida igapäevaelus isikliku hügieeni põhimõtteid;
- märkab ja kirjeldab enda ja teiste tegevuse mõju keskkonnale ning käitub keskkonda säästvalt;
- tunneb oma kodukoha eripära ja oskab kirjeldada kodukoha loodust;
- kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites;
- kirjeldab loodusnähtusi ja selgitada ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest;
- kirjeldab võimalikke ohte seoses keskkonnaga, erinevate tegevustega ja olukordadega;
- käitub liikluses ohutult;
- kirjeldab peamisi põhimõtteid tervislikuks ja mitmekesiseks toitumiseks ning selgitab miks neid põhimõtteid on oluline järgida;
- selgitab, miks piisav puhkamine, uni ja kehaline aktiivsus on olulised tervise hoidmisel;
- kirjeldab, miks vägivald ja kiusamine ei ole lubatud käitumine;
- teab digitehnoloogia ja interneti turvalise kasutamise põhimõtteid ning oskab nimetada ohtusid digikeskkonnas;
- kasutab digivahendeid eesmärgipäraselt ja heaperemehelikult ning juhib lihtsamaid robotikaseadmeid.

VALDKOND KEEL JA KÕNE

Üldesmärgid

1. Laps on igapäevasuhtluses aktiivne vestleja, küsimuste esitaja ja suudab olla kuulaja rollis;
2. Laps suudab sobivate sõnadega väljendada oma mõtteid, arvamusi, tundeid ja teadmisi; tunneb huvi raamatute ja lastekirjanduse vastu;
3. Laps kasutab kõnes õiget hääldust, grammatilisi vorme ja lauseehitust;
4. Laps saab aru kuulatud eakohasest tekstist ja oskab seda ümber jutustada;
5. Laps omandab lugema-kirjutamise esimesed oskused.

Põhimõtted

1. Arvestades lapse keeleoskuse taset ja tema vanust, luua lapsele võimalused nii õppe- ja kasvatustegevustes kui igapäevatoimingutes.
2. Luua lapsele võimalusi eesti ja teiste keelte ning kultuuridega tutvumiseks.
3. Pöörata tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutades miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi, liikumist ja näitlikke vahendeid.
4. Suunata last õpitut erinevates kontekstides, olukordades ja suhtlussituatsioonides, sh väljaspool lasteaeda, kordama.
5. Õpetada last suhtlemisel keelevahendeid kasutama.
6. Suunata last ettelugemise, raamatu illustatsioonide vaatamise, jutustamise, dramatiseerimise, joonistamise, oma raamatute koostamise kaudu kirjandust mõistma ja hindama.
7. Toetada lapse lugemishuvi ja lugemis- ning kirjutamisvalmiduse kujunemist žanriliselt mitmekesiste ja pildirikaste raamatute ettelugemise ja õppe- ja mänguvahendite, sh meediumide ja digivahendite kasutamise kaudu.
8. Toetada lapse huvi ja väärtushinnangute kujunemist suulise ja kirjaliku kultuuripärandi kaudu.

Õpisisu

1,5-2 aastane laps

ALAVALDKONNAD	ÕPISISU
Suhtlemine	Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegelemise ajal Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid Teadvustab ennast, kasutab osaliselt mina-vormi
Hääldamine	Häälduslikult lihtsamad häälikud Lühikesed häälduslikult lihtsamad sõnad
Sõnavara	Oma kogemusega seotud konkreetse tähendusega sõnad Nimi-, tegu-, ase- ja mäarsõnad

	Mõistab sõnu ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras
Grammatika	Grammatiliselt vormistamata 1-2sõnalised laused Üksikud käände- ja pöördevormid Suhete (eitus, kuuluvus, asukoht, omadus, subjekti-objekti suhe) väljendamine kõnes
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	Täiskasvanuga koos pildiraamatu vaatamine, üksiku sõna ütlemine või täiskasvanu palvel pildile osutamine

2- 3 aastane laps

ALAVALKONNAD	ÕPISISU
Suhtlemine	Dialogis osalemine: küsimuste esitamine, oma soovide ja vajaduste väljendamine, vajadusel rohkem kui ühe lausungiga vastamine Sõltuvalt suhtluseesmärgist erineva intonatsiooni ja hääletugevuse kasutamine 1-2realise luuletuse järgi kordamine või peast lugemine
Hääldamine	1-2silbilised sõnad õiges vältes ja silbistruktuuris Enamiku häälikute õige hääldamine
Sõnavara	Nimisõnad, mis väljendavad tajutavaid objekte ja nähtusi. Tegusõnad, mis väljendavad tegevusi, millega laps on ise kokku puutunud. Omadussõnad, mis väljendavad hästi tajutavaid tunnuseid Mõningaid üldnimetused. Tagasõnad (<i>all, peal, sees, ees, taga</i>) ruumisuhete tähistamiseks.
Grammatika	Enamik käändevormidest Tegusõna käskiv kõneviis Tegusõna kindla kõneviisi olevik Ma- ja da- tegevusnimi
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	Koos täiskasvanuga pildiraamatu vaatamine Raamatu lehe keeramine Pildi kommenteerimine Jõukohase teksti kuulamine Häälikuliselt sarnaste sõnade eristamine kuulmise järgi (laps osutab pildile või objektile)

3- 4 aastane laps

ALAVALKONNAD	ÕPISISU
--------------	---------

Suhtlemine	<p>Suhtluse algatamine</p> <p>Aktiivne suhtlemine eakaaslastega.</p> <p>Enda ja kaaslaste tegevuse kommenteerimine.</p> <p>Täiskasvanult ümbritsevate asjade kohta küsimuste küsimine</p> <p>Pildiseeria järgi jutustamine</p> <p>2-3realise luuletuse või liisusalmi järgi kordamine või peast lugemine</p>
Hääldamine	<p>Tuttavate 2-3silbiliste sõnade hääldamine õiges vältes ja silbistruktuuris</p> <p>Lihtsamatest häälikutest koosnevate konsonantühendite hääldamine</p> <p>Hääldab õigesti enamikku häälikuid (eranditeks R S K Õ Ü)</p>
Sõnavara	<p>Üld- ja liiginimetuste mõistmine ja kasutamine</p> <p>Objektide osade ja detailide nimetamine</p> <p>Liitsõnade ja tuletiste kasutamine</p>
Grammatika	<p>Ühte tegevust, seisundit või olukorda kirjeldava lihtlause kasutamine.</p> <p>Koondlause kasutamine. (<i>A, M ja K läksid seenele</i>)</p> <p>Kõige lihtsamaid suhteid väljendavate rindlausete kasutamine:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sidesõna ja abil ühendatakse sisu poolest kokku kuuluvad lause osad (<i>Anna pani saapad jalga ja astus uksest välja.</i>) - sidesõna või lahutab sisu poolest erinevad lauseosad (<i>Kas ma võin veel mängida või pean asjad ära koristama?</i>) <p>Tegusõna lihtmineviku vormide kasutamine.</p>
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	<p>Lugemise ja kirjutamise matkimine</p> <p>Üksikute tähtede tundmine (oma eesnime esimene täht)</p> <p>Kuulmise teel täiskasvanu häälimise järgi hääliku eristamine häälikute reas</p>

4-5 aastane laps

ALAVALDKONNAD	ÕPISISU
Suhtlemine	<p>Dialogi algatamine ja jätkamine täiskasvanuga ka väljaspool tegevussituatsiooni</p> <p>Rollimängus erineva intonatsiooni ja hääletugevuse kasutamine</p> <p>Kuni 4realise luuletuse või liisusalmi peast lugemine</p>
Hääldamine	<p>Kõik häälikud</p> <p>3-4silbilised tuttava tähendusega sõnad</p> <p>Häälikuühendid 1-2silbilistes sõnades</p> <p>Sageli kasutatavad võõrsõnad (<i>šokolaad, foto</i>)</p>
Sõnavara	<p>Antonüümid</p> <p>Omadussõnad, mis väljendavad iseloomuomadusi ja hinnanguid</p> <p>Aega väljendavad nimisõnad (<i>eile, täna, homme</i>)</p> <p>Vajadusel uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste</p>

	tähistamiseks sõnade moodustamine
Grammatika	Lihtsamad põimlaused Nud- ja tud kesksõna Omadussõnade võrdlusastmed Tingiv kõneviis Nimisõna mitmus Sõna arvu ja käände ühildamine
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	Hääliku eristamine häälikute reas ja sõnas Ettelugemise kuulamine Mõnede tähtede õppimine

5-6 aastane laps

ALAVALDKONNAD	ÕPISISU
Suhtlemine	Iseendast rääkimine Täiskasvanule küsimuste esitamine Nalja ja narritamise mõistmine ja kasutamine Pildi või kogemuse põhjal jutustamine seotud lausungitega (peamiselt seob lausungeid sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i>) Kõnega kaaslaste tegevuse suunamine ja sellele hinnangu andmine
Hääldamine	3-4silbilised sõnad
Sõnavara	Aega väljendavad määrsõnad Mõningad sünonüümid Samatüveliste sõnade tähenduste erinevuse mõistmine Sihilised ja sihitud tegusõnad Üldmõisted ja liiginimetused
Grammatika	Saav ja rajav kääne Umbisikuline tegumood Grammatikavigade märkamine täiskasvanu kõnes
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	1-2silbiliste sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnade häälimine Hääliku asukoha määramine häälikuühendita sõnas Täiskasvanu eeskujul kahest erivärtelisest sõnast koosneva rea järele kordamine Üksikute lühikeste sõnade veerimine Üksikute lühikeste sõnade kirjutamine

6-7 aastane laps

ALAVALDKONNAD	ÕPISISU
Suhtlemine	Erinevate suhtlusstrateegiate kasutamine sõltuvalt suhtluseesmärgist Sõltuvalt kaassuhtlejast ja/või suhtlusolukorrast intonatsiooni ja sõnade valimine Kaudsed ütlused (vihje, mõistaandmine, viide)

	Mõttelüngaga tekstis puuduva info tuletamine iseseisvalt Sellest, mida hakkab tegema, rääkimine Olu- ja tegevuspildi järgi jutustamine
Hääldus	Tähenduselt võõraste sõnade järelekordamine Võõrhäälikuid sisaldavate tuttavate sõnade hääldamine
Sõnavara	Kujundlikud väljendid Abstraktse tähendusega sõnad Inimest ja tema tegevust iseloomustavad sõnad Liitsõnad Sõnade tuletamine Aja ja ruumisuhteid väljendavad sõnad Abstraktsed üldnimetused
Grammatika	Kõikide käändevormide ainsus ja mitmus Laadivaheldus Põhjust, tingimust ja eesmärki väljendavad põimlaused
Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks	Sulghäälikut sisaldavate 1-2silbiliste sõnade häälimine Tähtede õppimine 1-2silbiliste sõnade veerimine 1-2silbiliste hääliku ühendita sõnade kirjutamine Häälikuühendita sõnas kuulmise teel teistest pikema hääliku eristamine Täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri muutmine Kuuldud lause sõnadeks jagamine abivahendite toel Luuletus ja muinasjutt kui kirjandusžanrid

EESTI KEELT TEISE KEELENA KÕNELEV LAPS

Üldeesmärgid

1. Laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu.
2. Laps soovib ja julgeb suhelda eesti keeles nii eakaaslaste kui täiskasvanutega.
3. Laps tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest.
4. Laps kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Põhimõtted

1. Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe.
2. Eesti keele omandamine toimub eesti õppekeele rühmas, kus keeleõpe ja kõnearendus toimuvad praktilise tegevuse, mängu ja igapäevase suhtlemise kaudu. Sõnalist suhtlemist ja keelest arusaamist toetab rühma õpikeskkond (ruum, õppevara, inimesed).
3. Keeleõpe ja kõnearendus toimuvad lähtuvalt sellest, milline saab olema lapse edasine haridustee

(milline riik, kool, lasteaed).

4. Keele omandamine on individuaalne protsess, mille puhul arvestatakse:
 - lapse vajadusi;
 - tema tunnetuslikku arengut;
 - individuaalseid iseärasusi;
 - lapse kodumaa kultuuri ja väärtushinnanguid.
5. Õpetaja arvestab oma töös põhimõtet, et tema kõne on lapse jaoks kõnemudel.

Korraldus

1. Sügisel toimuval lapse arengu toetamise ümarlauas antud hinnangu põhjal otsustatakse lapse individuaalse toetamise vajadus ja keeleringis osalemine.
2. Nädalas kord toimub lasteaias keelering, mida juhendab eripedagoog. Keeleringi tegevuste sisu valik sõltub laste oskustest, huvist ja rühmades käsitletavast temaatikast.
3. Õpetajad hindavad lapse eesti keele arengu taset vastavalt valdkonna Keel ja kõne oskustele, võttes arvesse lapse individuaalset arengut.
4. Õpetajad teevad tihedat koostööd lapse perekonnaga, et toetada lapse kohanemist uue olukorraga, uute inimestega, uue kultuuriga. Lapse keele omandamine sõltub tema motiveeritusest, mille kujundamisel on tähtis roll nii kodul kui lasteaias.

Valdkond Keel ja kõne vanuselised oskused

VALDKOND: MATEMAATIKA

Üldeesmärgid

1. Lapsel kujuneb oskus orienteeruda esemete maailmas, ta rühmitab esemeid ühe- kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki.
2. Laps järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal.
3. Laps tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi.
4. Laps õpib orienteeruma arvude maailmas, mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas.
5. Laps saab aru pikkuse, mahu, massi, aja ning rahalistest väärtustest, on tutvunud olulisemate mõõtühikutega ja mõistab mõõtmistegevust.
6. Laps õpib tundma tasapinnalisi ja ruumilisi kujundeid ja suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil.
7. Laps näeb matemaatilisi seoseid ja kasutab saadud oskusi igapäevatoimingutes.
8. Laps lahendab matemaatilisi jutukesi ning lahendab ülesandeid mudeli põhjal.

Põhimõtted

1. **Igapäevategevuste seostamine matemaatikaga** – last suunatakse märkama matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes, ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama, esemeid järjestama, rühmitama ja loendama ning nähtuste ja esemete maailma korrastama ja kujundama.
2. **Tegutsemine ja mäng** – tegevuse kaudu areneb lapse mõtlemine. Igapäevatoimingud, vestlused, vaatlused, õppekäigud, mängud seostatakse matemaatikaga. Last suunatakse tegevuste käigus kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut. Last harjutatakse läbi tegevuse määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks.
3. **Matemaatika ja sotsiaalsed oskused** – matemaatiliste probleemide ja jutukeste lahendamine, matemaatiliste mudelite lahendamine või loomine, objektide sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemine, võrdlemine, kirjeldamine ja sõnastamine toetab lapse üldistamisoskuse, keskendumisvõime ja koostööoskuse arenemist ning erinevate mõistete omandamist.

Õpisisu

1. Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Esemelise maailma tegevusliku ja mõistelise baasi kujundamine, mille abil laps orienteerub teda ümbritsevas esemete ja nähtuste maailmas, kirjeldades, võrreldes, rühmitades esemeid.

Hulkade võrdlemise ja osahulkade loomise oskusele tuginedes jõutakse arvude, liitmise ja lahutamise mõtestamise ja seostamiseni ning matemaatiliste jutukeste loomiseni. Numbri kirjutamise eeltööna mustrite joonistamine.

2. Suurused ja mõõtmine.

Esemete suuruse hindamine nägemise ja kompimise tajude kaudu. Suuruste järjestamine suurustunnuste (suur, väike, pikk, lühike, kõrge, madal, lai, kitsas, paks, õhuke jt) põhjal.

Esemete tajumine läbi kolme etapi:

- paaris esemete võrdlemine,
- kolme eseme pikkuse, laiuse, kõrguse võrdlemine,
- kuni 5 eseme järjestamine suurustunnuse järgi.

Ümbritsevate esemete ja objektide pikkuse, laiuse ja kõrguse mõõtmine kokkulepitud mõõduga.

3. Geomeetrilised kujundid.

Õigete nimetuste ja mõistetega ümbritseva ruumi kirjeldamine. Kujundite maailmas nimetuste ja omaduste tundmine.

4. Orienteerumine ruumis

Orienteerumine ruumis eeldab tähelepanu, mälu ja mõtlemise koostööd ja arendamist. Ruumis orienteerumine on jaotatud kolme etappi:

- esemete asukoha määramine endast lähtudes,
- enda asukoha määramine teiste inimeste ja objektide suhtes,
- objektide omavaheliste ruumiliste asetuste määramine.

5. Orienteerumine ajas.

Ajamõistete seostamine lapse igapäevase tegevusega ja looduse rütmiga. Lapse tegevuse kirjeldamine kasutades ajatunnuseid (varem, hiljem, enne, pärast, eile, täna, homme, hommik, päev, öö, kiiresti, aeglaselt).

1,5 – 3 aastane laps

ALAVADKONNAD	ÕPISISU
Geomeetrilised kujundid.	Ruumilist ja tasapinnalist kujundite vormi eristamine ühe silmatorkava omaduse kaudu. Vormi ja suuruse tajumine nägemise, kompimise, järelduste

	<p>tegemise (ümar veereb, kandiline ei veere jne) kaudu. Ümara ja kandilise ning ringi ja nelinurga eraldamine teiste esemete seast peale asetamise teel, kasutades kompimist. Uue kujundi õppimisel uue nimetuse andmine ja selle tunnuste vaatlemine, seostamine ümbritseva maailmaga. Ehitiste konstrueerimine. 3 põhivärvi tunnuseks määramine.</p>
Hulgad ja loendamine	<p>Lapsele tuttavad hulgad – sõrmed, lapsed, mänguasjad, erinevad esemed. Ühte eristamine paljust, mõistete <i>üks</i> ja <i>palju</i> seostamine tegevusega. Hulga moodustamise seostamine kuju, suuruse ja paiknevuse tunnustega. Hulga moodustamine näidise järgi. Loendamine kolmeni.</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>Esemete rühmitamine, järjestamine verbaalse teksti toel suuruste tunnuste põhjal – suur ja väike, pikkuse, laiuse ja kõrguse tunnused. Esemete järjestamine üksteise peale või kõrvale asetades, ümbrusest otsides, lisades juurde üks ja palju.</p>
Orienteerumine ruumis.	<p>Kehaosade asukoha määramine. Oma asukoha määramine teiste objektide suhtes.</p>
Orienteerumine ajas.	<p>Õö ja päeva mõiste seostamine päevakavaga. Pimeduse ja valguse kontrasti näitlikustamine. Koha ja ajamõistete selgitamine läbi lapse praktilise tegevuse.</p>

3 - 4 aastane laps

ALAVADKONNAD	ÕPISISU
Geomeetrilised kujundid.	<p>Ringi, nelinurga ja kolmnurga tunnuste kirjeldamine ja võrdlemine, külgede ja nurkade loendamine. Konstrueeritud ehitiste kirjeldamine ja analüüsimine. 8 värvitooni tunnuseks määramine.</p>
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	<p>Hulga elementide võrdlev tajumine – üksühesesse vastavusse seadmine. Mõistete <i>sama palju</i>, <i>võrdselt</i>, <i>rohkem kui</i>, <i>vähem kui</i> seostamine esemete, tegevusega. Loendamise ja arvu seostamine. Loendamise lõpul arvu nimetamine ja numbrimärgi seostamine modelleerimise teel.</p>
Suurused ja mõõtmine	<p>Pikkuse ja laiuse võrdlemine omavahel ja sõnaline selgitamine, kirjeldamine.</p>
Orienteerumine ruumis.	<p>Kehaosade asukoha määramine. Oma asukoha määramine teiste objektide suhtes. Objektide omavahelise ruumilise asetuse määramine väiksel määratletud pinnal – nt laud, liivakast jne.</p>
Orienteerumine ajas.	<p>Tegevuse kaudu ajamõistete selgitamine ja sõnavaras kasutama suunamine. Aastaaegade seostamine muutustega looduses.</p>

4 - 5 aastane laps

ALAVADKONNAD	ÕPISISU
Geomeetrilised kujundid.	Kujundite rühmitamine võrdlemise teel - vorm, värv, suurus, oma pakutud rühmitamise tunnus. Kujunditest mustrite loomine, kujundi asukoha määramine.
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	Hulga jaotamine osahulkadeks. Hulga ühise tunnuse määratlemine ja hulka kuuluvate esemete analüüsimine. Loendamise ja arvu seostamine. Loendamise lõpul arvu nimetamine ja numbrimärgi seostamine modelleerimise teel. Numbrimärgi kirjutamise eelharjutused – mustrid. Loendab 7 piires.
Suurused ja mõõtmine	Pikkuse, laiuse ja kõrguse tunnuste võrdlemine omavahel ja sõnaline selgitamine kirjeldamine. Kolmeetapiline võrdlemine – <i>väike-suurem-veel suurem</i> . Mahu ja pikkuse muutumine/mitte muutumine katsetamine – <i>plastiliini tüki kaal ja kuju</i> .
Orienteerumine ruumis.	2-4 objekti asukoha määramine suuremal alal, vahemaal. Enda asukoha määratlemine eseme suhtes.
Orienteerumine ajas.	Ajamõistete seostamine lapse tegevustega.

5 - 6 aastane laps

ALAVADKONNAD	ÕPISISU
Geomeetrilised kujundid.	Kujundite rühmitamine võrdlemise teel - vorm, värv, suurus, oma pakutud rühmitamistunnus. Kujunditest mustrite loomine, kujundi asukoha määramine, mälu järgi asukoha meenutamine ja leidmine, etteütlemise järgi mustrite loomine.
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	Hulkade ühendamine ja osahulga eraldamine seostatud loendamisega, mis on aluseks liitmisele ja lahutamisele. Loendamine 10 piires. Loendamise tulemuse ja arvamärgi seostamine. Arvureas eelneva ja järgneva arvu nimetamine ja ära tundmine. Numbri modelleerimine ja numbrimärgi kirjutamine. Matemaatilise jutukese koostamine kahe etteantud hulga järgi.
Suurused ja mõõtmine	Üksiktunnuste eristamine (<i>kollane pall on suurem kui valge aga samas väiksem kui punane</i>). Kauguse, pikkuse ja laiuse mõõtmine kokkulepitud mõõtühikuga, tulemuse avaldamine arvuna. Suuruse ja kaalu hindamine silmamõõduga, kontroll võrdlemine.
Orienteerumine ruumis.	Eseme asukoha määratlemine ruumis ja paberil. Oma tegevusele kuluva aja ratsionaalne kasutamine, Mõistete <i>kiiresti-aeglaselt</i> ,

	<i>varsti, hiljem, kohe</i> seostamine lapse tegevusega.
Orienteerumine ajas.	Nädalapäevade ja aastaegade järjekord, nädalapäevade seostamine järgarvuga.

6 - 7 aastane laps

ALAVADKONNAD	ÕPISISU
Geomeetrilised kujundid.	Ruumilised kehad – kera, kuup, nelitahukas ning vastandamine tasapinnaliste kujunditega nagu ring, ruut, ristkülik, kolmnurk. Mustrite ja piltide modelleerimine.
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine	Hulkade ühendamine ja osahulga eraldamine. Loendamine 12 piires. Loendamise tulemuse ja arvamärgi seostamine, Arvureas eelneva ja järgneva arvu nimetamine ja äratundmine. Numbri modelleerimine ja numbrimärgi kirjutamine. +, -, = sümbolite tutvustamine ja hulkade moodustamise kaudu tehete loomine. Matemaatilise jutukese koostamine kahe etteantud hulga järgi.
Suurused ja mõõtmine	Suurustunnuste mõistete vaba tajumine, esemete võrdlemine mälu järgi. Pikkusmõõdud, massimõõdud, mahumõõdud, rahaühikud.
Orienteerumine ruumis.	Korralduse kaudu eseme asukoha määratlemine ruumis ja paberil.
Orienteerumine ajas.	Oma tegevusele kuluva aja ratsionaalne kasutamine, mõistete <i>enne, praegu; hiljem, varem; noorem, vanem</i> seostamine lapse tegevusega ja kõnes kasutamine. Nädalapäevade, aastaegade, kuude nimetamine ja järjekord. Täistundide seostamine päevakavaga.

[Valdkond Matemaatika vanuselised oskused](#)

VALDKOND: KUNST

Üldeesmärgid

1. Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest.
2. Laps suudab keskenduda alustatud kunstitööle.
3. Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma.
4. Laps vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid.
5. Laps kasutab õpitud kunstivõtteid ja vahendeid, sealhulgas digikunstivahendeid.
6. Laps loob erinevaid kunstiteoseid.
7. Laps kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt.
8. Laps vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Põhimõtted

1. Lapsele antakse võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning väljendada oma ideid.
2. Teemasse sisseelamiseks kasutatakse mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne.
3. Arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks katsetada, avastada, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, rakendada ning loovaalt kombineerida omandatud oskusi.
4. Luuakse võimalused erinevate materjalidega tutvumiseks, nende tunnetamiseks ja omaduste tundma õppimiseks.
5. Last julgustatakse kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks tema isikupärane väljendusviis.
6. Kunstitegevusi korraldatakse ka õues ning kasutatakse käelist tegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule kui ka liivale või kombineeritakse erinevaid materjale.
7. Luuakse võimalused esteetilise kunsti, visuaalse kultuuri ja kultuuripärandi kogemiseks.
8. Last innustatakse tehtut analüüsima, arutlema ja põhjendama oma valikuid esemete, nähtuste kujutamise, materjalide ning tehnikate kasutamise osas, samuti oma tööga rahulolu osas. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa nii laste tööde kui ka kunstiteoste analüüsimine ning oma hinnangu põhjendamine.

Õpisisu

1. Kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul.
2. Kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine.

3. Tehnilised oskused:

- **joonistamine** on kõige lihtsam, kättesaadavam ja üldisem võimalus tõlgendada ümbritsevat kunstiliselt. Õpetaja tagab lastele joonistamise võimalusi nii kunstitegevuses kui ka väljaspool seda, lasteaia hoones ja õues, värvipliatsite ja muude vahenditega, nii paberile kui ka asfaldile. Joonistamine ei tohiks olla valdavalt teemakeskne, pigem on joonistusvahend üks lapse vaba mõtte esimesi väljendusvahendeid.
- **maalimine** ehk värvimine on värvidega pildi loomine. Maalides kasutatakse enamasti guaššvärve, ent ka akvarelle. Maalides väljendab laps end värvidega ümbritsevat, emotsioone ja fantaasiaid kujutades.
- **voolimine** ehk modelleerimine on esemete ruumiline kujutamine. Voolides annavad lapsed esemete kuju edasi, mis on vaadeldavad kahest või kolmest küljest. Voolides mõlema käega areneb lapse käte koostööks vajalik koordinatsioonivõime;
- **meisterdades** tutvub laps erinevate materjalidega ja nende kasutamise võimalustega. See on mäng, millegi katsetamine, loomine, matkimine. Lihtsaid skulptuure loovad lapsed looduslikest ja jääkmaterjalidest ning erinevaid materjale liites.
- **Digisisu** loomisel (fotod, animatsioonid, heli ja video, digitaalne joonistamine, kujundamine) õpib laps kasutama kaasaegseid eneseväljendusvahendeid ning nende turvalist käsitlmist.

4. Eetilise kunsti kogemine - erinevate kunstiteoste vaatlemine, kirjeldamine nii rühmas kui ka õppekäikudel.

[Valdkond Kunst vanuselised oskused](#)

VALDKOND: MUUSIKA

Üldesmärgid

1. Lapses tärkab huvi muusikamaailma vastu.
2. Laps kogeb kollektiivse muusika tegemise rõõme ja võimalusi.
3. Laps kogeb erinevaid emotsioone läbi muusika ja muusikaliste tegevuste kaudu.
4. Laps oskab muusikat kuulata.
5. Laps oskab muusikaga liikuda ja tantsida.
6. Laps tutvub elementaarsete pillidega ja oskab neid kasutada.
7. Laps oskab kasutada oma häält muusikaliste väljendusvahendite (rütm, helilaad, tempo, dünaamika, tämber) kaudu.
8. Laps musitseerib ja esineb nii üksi kui ka grupis, väljendades ennast vabalt ja loovalt laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
9. Lapsel areneb esinemisjulgus ja eneseväljendamise oskus läbi muusika.

Põhimõtted

1. Luuakse võimalused tunda rõõmu laulmisest, liikumisest, muusika kuulamisest, pillimängust ja ühisest musitseerimisest.
2. Last julgustatakse kasutama oma kujutlusvõimet musitseerimisel, muusikast vestlemisel ning muusikalisel liikumisel, toetatakse oma mõtete ja tunnete väljendamisel läbi muusikalise tegevuse.
3. Arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi, toetatakse eduelamusele ja tunnustusele.
4. Luuakse võimalused erinevate muusikaliste väljendusvormide ja pärimusliku muusika kogemiseks;
5. Tutvustatakse Eesti ja muu maailma muusikalist pärandit.
6. Kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalisi-loomingulisi võimeid, kultuurilis- sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid.
7. Muusika valdkonda lõimitakse aktiivselt teiste õppe- ja kasvatustegevuste valdkondadega, tehakse koostööd rühmade meeskondadega.

Õpisisu

1. Laulmine, hääle erinev kasutamine.
2. Liikumine muusikas, fantaasiamängud.
3. Rütmika emotsionaalsuse ja rütmitunde arendamine.
4. Muusikalised mängud, laulumängud.

Lohkva Lasteaed
Õppekava

5. Muusika kuulamine.
6. Mäng pillidega ja muude erinevate heli tekitajatega.
7. Peod, mängupeod ja meelelahutus.

Valdkond *Muusika* vanuselised oskused

VALDKOND: LIIKUMINE

Üldeesmärgid

1. Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu, seda nii üksi olles kui ka rühmas.
2. Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel.
3. Käitumisharjumuste kujundamine, “ausa mängu“ reeglitega tutvumine ja nende järgimine tegevuse käigus.
4. Laps mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele.
5. Laps järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Põhimõtted

1. Luuakse võimalused aktiivseks tegutsemiseks nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevasest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes.
2. Rikastatakse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega.
3. Toetatakse lapse üld- ja peenmotoorika ning kehalise võimekuse arengut läbi erinevate tegevuste ja liikumisviiside, tutvustatakse põhiliikumisi, erinevaid liikumismänge ja spordialasid, tantsu ja rütmikat ning käelisi tegevusi.
4. Last suunatakse kasutama tegevustes ja harjutustes mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt.
5. Toetatakse lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumist nõudvate tegevuste (matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) kaudu.
6. Tähelepanu pööratakse lapse rühile, koordineerimisele, hügieenile ja ohutusele liikumisel.

Õpisisu

1. Liikumisalased üldteadmised: ohutus, terminoloogia, hügieen, oskus kuulata korraldusi, reeglitest kinnipidamine.
2. Põhiliikumised tehniliselt õigete liikumiste kujundamine, kehaliste võimete arendamine.
3. Liikumismängud kiiruse, vastupidavuse arendamine; meeskonnatöö õppimine; õpitud oskuste ja teadmiste kinnistamine.
4. Erinevad spordialad liikumispagasi täiendamiseks.

[Valdkond Liikumine vanuselised oskused.](#)

VALDKOND: DIGIPÄDEVUS

1. [Õppija digipädevusmudel](#) on loodud Haridus- ja Noorteameti poolt 2020 õ.a. Mudelis kirjeldatakse digipädevale kodanikule vajalikke baasoskusi. Mudel aitab mõista ja määratleda digipädevuse eri aspekte, et selle alusel õppijas digipädevust kujundada ja hinnata läbi erinevate vanuseastmete. Mudel koosneb viiest pädevusvaldkonnast ja kahekümne ühest alampädevusest. Pädevuse saavutamise hindamiseks on välja töötatud hindamiskriteeriumid.
2. Digipädevusmudel tugineb rahvusvahelise digipädevuse raamistikule DigComp (2017).
3. Kaasaegses õpikäsituses on seatud eesmärgiks õppijakeskne ja tulevikku vaatav õpe, mille keskmes on nii õppimist kui ka õpetamist toetav nutikas õppevara ja -metoodika, mille rakendamise üheks eelduseks on omakorda õppijate digipädevuse arendamine.
4. Kaasaegse õpikeskkonna ja õpituatsiooni loomisel on oluline rakendada nüüdisaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt. Selle tulemusel paranevad inimeste digioskused ning ligipääs uue põlvkonna digitaristule.

Põhimõtted

Digipädevuse saavutamine toimub läbivalt lõimitult kõigi õppevaldkondade oskustega ning praktilised tegevused on integreeritud õppetegevuse projektidesse, üritustesse, õppekäikudesse jms. Sujuvamaks digipädevuse õppetegevuse planeerimiseks toetab õpetajat [digipädevuse sõnastik](#).

NR	PÄDEVUSED JA ALAMPÄDEVUSED	HINDAMISKRITEERIUMID ALUSHARIDUSES
1	INFO- JA ANDMEKIRJAOSKUS	
1.1	Andmete, info ja digisisu otsing, sirvimine ja filtreerimine Õppija sõnastab oma teabevajaduse ja rakendab sobivaid infootsingu võtteid. Õppija otsib, sirvib ja filtreerib eesmärgipäraselt andmeid, infot ja materjale digikeskkonnas.	Laps: 1.1.1. avab veebilehitseja ja otsingumootori; 1.1.2. valib sobivad võtmesõnad infootsinguks (nt enda nimi, oma küla või linn).
1.2	Andmete, info ja digisisu hindamine Õppija analüüsib, võrdleb ja hindab leitud andmeid, infot ja	Laps: 1.2.1. mõistab, et ekraanimeedias (nt multifilmides, videomängudes) kajastatu ei pruugi olla tõsielu.

	digisisu ning nende allikate usaldusväärsust.	
1.3	<p>Andmete, info ja digisisu haldamine</p> <p>Õppija salvestab faile ja korrastab neid digikeskkonnas, kasutades kaustasid, kategooriaid ja täägimist.</p> <p>Õppija töötleb ja analüüsib andmeid tabelarvutuse abil, esitleb tulemusi diagrammide ja skeemide abil.</p>	<p>Laps:</p> <p>1.3.1. salvestab nutiseadmesse digisisu (nt pilt, video, audio).</p>
2	SUHTLUS JA KOOSTÖÖ DIGIKESKKONNAS	
2.1	<p>Suhtlemine digitehnoloogia abil</p> <p>Õppija suhtleb teistega, kasutades sobivaid digitehnoloogiaid, sh välksõnumeid (nt Messenger), e-posti, videokõnet (nt Skype'i), foorumit ja kommentaari.</p>	<p>Laps:</p> <p>2.1.1. oskab öelda oma vanema/lähedase telefoninumbrit;</p> <p>2.1.2. suhtleb rühmakaaslaste ja õpetajatega, kasutades digiseadmeid (sh robotika) eakohaselt ning järgides seejuures kokkulepitud reegleid;</p> <p>2.1.3. mõistab, et kõik inimesed internetis ei ole heatahtlikud ja hoidub võõrastega suhtlemisest.</p>
2.2	<p>Andmete, info ja digisisu jagamine</p> <p>Õppija jagab teistega infot ja faile digikeskkonnas, valides selleks korrektse viisi ja sobiva vahendi.</p>	<p>Laps:</p> <p>2.2.1. nimetab, millist digisisu (nt pilt, video, audio) on sobilik jagada ja kellega.</p>
2.3	<p>Kodanikuaktiivsus digikeskkonnas</p> <p>Õppija kasutab kodanikuna kooli, kohaliku omavalitsuse, riigi ja ettevõtete digiteenuseid (sh e-päevikut, õpihaldussüsteemi, riigiportaali, raamatukogu- ja pangateenuseid).</p> <p>Õppija kasutab sobivaid digitehnoloogiaid (nt ühismeediat, ajaveebi, videot) oma algatuste kajastamiseks ja teiste kaasamiseks ning teiste algatustes osalemiseks.</p>	<p>Laps:</p> <p>2.3.1. kutsub hädaolukorras telefoni teel abi.</p>

2.4	<p>Koostöö digikeskkonnas Õppija panustab meeskonna koostöösse digikeskkonnas, võttes erinevaid rolle ning osaledes ühises otsustamises ja digisisu loomises.</p>	<p>Laps: 2.4.1. teeb digiseadet (sh robotika) kasutades või seda rühmakaaslastega jagades koostööd.</p>
2.5	<p>Viisakas käitumine digikeskkonnas Õppija tunneb digikeskkonnas kehtivaid suhtlus- ja käitumisnorme ning järgib neid, arvestades muu hulgas võimalike lugejate/kuulajate/vaatajate kultuuriliste, vanuseliste ja muude eripäradega</p>	<p>Laps: 2.5.1. teab, kuidas käituda videokõne puhul (nt mis on sobilik tegevus ja mis mitte). 2.5.2. teab, et internetis ja elus kehtivad sarnased käitumisnormid.</p>
2.6	<p>Digitaalse identiteedi haldamine Õppija loob mitu digitaalset identiteeti ja haldab neid, piirates vajadusel ligipääsu oma andmetele. Õppija analüüsib oma digitaalset jalajälge, jälgib ja kaitseb oma mainet digikeskkonnas.</p>	<p>Laps: 2.6.1. teab, et iga tema tegevus internetis jätab jälje (nt tema tegevust saab jälgida); 2.6.2. teab, et tema loodud sisu eest vastutavad lapsevanem ja ta ise.</p>
3 DIGISISU LOOMINE		
3.1	<p>Digisisu arendus Õppija loob ja toimetab digisisu erinevates formaatides.</p>	<p>Laps: 3.1.1. teeb kaameraga fotosid ja videoklippe; 3.1.2. loob lihtsa animatsiooni; 3.1.3. joonistab digiseadmest ja/või digiseadmega (nt joonistav robot, 3D pliiats) pilte; 3.1.4. salvestab audiot.</p>
3.2	<p>Digisisu kohandamine Õppija muudab, sh täiendab, täiustab ja kombineerib olemasolevat digisisu.</p>	<p>Laps: 3.2.1. muudab ja täiendab enda loodud digisisu (nt pilti, fotot).</p>
3.3	<p>Autoriõigus ja litsentsid Õppija järgib digisisu luues ja kasutades autoriõiguse põhimõtteid ja litsentsitingimusi.</p>	<p>Laps: 3.3.1. teab, et tema ise on oma loomingu autor.</p>
3.4	<p>Programmeerimine Õppija kavandab ja koostab sobival algoritmil põhineva</p>	<p>Laps: 3.4.1. täidab samm-sammulist tegevusjuhust; 3.4.2. juhib lihtsamaid robotikaseadmeid;</p>

	programmikoodi, mis täidab etteantud lihtsama ülesande.	3.4.3. koostab lihtsa algoritmi (nt pildilise) ühest elulisest tegevusest.
4	DIGITURVALISUS	
4.1	Digiseadmete kaitse Õppija kaitseb oma digiseadet ja selle sisu. Õppija mõistab digiseadet ähvardavaid ohte ning oskab neid vältida.	Laps: 4.1.1. kasutab digiseadmeid (sh robotika) heaperemehelikult. 4.1.2. teatab täiskasvanule, kui digiseade ei ole töökorras või mõni selle detail on kaduma läinud; 4.1.3. teab, et tundmatuid programme või rakendusi digiseadmesse ei laadita; 4.1.4. küsib abi, kui ekraanile ilmuvad teated jäävad arusaamatuks; 4.1.5. mõistab, et tundmatute linkide ja reklaamide klikkimine on ohtlik.
4.2	Isikuandmete ja privaatsuse kaitse Õppija rakendab turvameetmeid oma isikuandmete ja privaatsuse kaitseks digikeskkonnas. Õppija veendub, kuidas mingi digiteenus tema isikuandmeid kasutab, lähtudes teenuse privaatsusreeglitest.	Laps: 4.2.1. teab, et oma isiklikku infot (nt nimi, kodune aadress, isiklikud pereasjad) internetis ei jagata; 4.2.2. teab, et kaaslaste pildistamiseks või filmimiseks tuleb luba küsida; 4.2.3. teab, et teiste inimeste kohta info jagamine internetis ei ole lubatud.
4.3	Tervise ja heaolu kaitse Õppija on teadlik digitehnoloogia kasutamise seotud vaimse ja füüsilise tervise riskidest ning oskab neid riske ennetada. Õppija oskab küberkiusamist märgata ja sellele adekvaatselt reageerida.	Laps: 4.3.1. mõistab, et piiratud aeg ekraani vaatamiseks on tema enda tervise kaitseks. 4.3.2. jälgib arvuti kasutamisel oma kehaasendit ja asukohta ning muudab seda vajadusel; 4.3.3. teeb täiskasvanu juhendamisel arvuti kasutamise vahele liikumispause ja silmajarjutusi; 4.3.4. küsib täiskasvanult abi, kui ekraanil toimuv jääb talle arusaamatuks, tundub ebasobiv või on häiriv.
4.4	Keskkonnakaitse Õppija on teadlik digitehnoloogia mõjust looduskeskkonnale.	Laps: 4.4.1. teab, et digitehnoloogia kasutamine kulutab energiat; 4.4.2. teab, et vananenud ja katkine tehnoloogia ei ole olmeprügi.
5	PROBLEEMILAHENDUS	

5.1	Tehniliste tõrgete lahendamine Õppija tuvastab digiseadme lihtsama tehnilise tõrke põhjuse ja likvideerib selle juhendi abil.	Laps: 5.1.1. avab või sulgeb mobiilirakenduse; 5.1.2. kasutab erinevaid eakohaseid digiseadmeid (nt fotoaparaat, hariduslikud robotid); 5.1.3. lülitab digiseadet (sh robotika) sisse ja välja ning kasutab graafilise kasutajaliidese ikoone (nt 'mängi', 'paus', 'peata', 'edasi' nupud); 5.1.4. teab, et digiseadmeid on vaja laadida; 5.1.5. küsib abi, kui digiseadmed ei tööta.
5.2	Digitehnoloogiate valik Õppija valib konkreetse ülesande lahendamiseks sobiva riist- ja tarkvara. Õppija kohandab ja seadistab digiteenust või platvormi vastavalt vajadustele (sh erivajadused).	Laps: 5.2.1 valib ülesande lahendamiseks tuttava digiseadme (sh robotika).
5.3	Uuendused digilahenduste abil Õppija disainib lahenduse mingi tegevuse tõhustamiseks või uuendamiseks digitehnoloogia abil. Õppija sõnastab koostöös teistega ettepanekud probleemse tarkvara või teenuse parendamiseks.	Laps: 5.3.1. kasutab eneseväljenduseks etteantud digitehnoloogiaid.
5.4	Digipädevuse hindamine ja arendamine Õppija analüüsib oma digipädevust ja kaardistab puudujäägid ning arendab neid. Õppija toetab digitehnoloogia vähemkogenud kasutajaid.	Laps: 5.4.1. annab enda digipädevusele hinnangu (nt kasutades pildilisi sümboleid).

XI. ÕPPEKAVA ARENDUSTEGEVUS JA MUUTMINE

1. Õppekava arendustegevus toimub süstemaatiliselt kogu õppeperioodi jooksul.
2. Ettepanekud õppekava muutmiseks ja täiendamiseks vaadatakse üle pedagoogilises nõukogus vastavalt vajadusele ja kinnitatakse direktori poolt.

Valdkond Üldoskused oskused						
Mänguoskused						
2	3	4	5	6	7	
<ul style="list-style-type: none"> • Tegutseb ja mängib teistega kõrvuti. • Mängib matkimismänge, mida ta on vahetult kogenud (nuku söötmine, sõidutamine autoga jne). • Lisab mängu järk järgult uusi elemente (katab enne laua, siis hakkab nukku söötma). • Käte liigutused alluvad silmade kontrollile. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab väikeses grupis lühiajaliselt mängule keskenduda. • Kasutab mängudes realistlike ja asendus mänguasju. • Jäljendab ja kordab mängudes varasemalt kogetut. • Sooritab üksteisele järgnevaid lihtsaid mängulisi toiminguid. • Kutsub kaaslast oma mänguga liituma ja ühineb teiste algatatud mänguga. • Suhtub heatahtlikult kaaslaste mängu. • Suudab järgida lihtsaid mängureegleid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb täiskasvanu poolt suunatud ühismängus. • Enamasti mängib ühe mängukaaslasega. • Rakendab mängudes tuttavaid kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast. • Arvestab lihtsamate mängureeglitega. • Mängus on mõtestatud süzeeline tegevus. • Mängukaaslastega saavutab kokkuleppe täiskasvanu abiga. • Huvitub võistlusemängudest ning on valmis pingutama. • Paneb 	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib koos teiste lastega erinevaid mänguliike. • Loovmäng on lähemal reaalsusele, pöörab tähelepanu detailidele, ajale ja ruumile. • Järgib mängureegleid täiskasvanu abiga. • Oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada. • Eelistab mängida eakaaslastega. • On nõus võtma täiskasvanu poolt määratud rolli. • Mängib lihtsaid lauamänge mõningase abiga. • Leiab mänguasjadele uusi kasutusvõimalusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • On kujunenud püsivad sõprussuhted. • Algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu. • Mängus valib püsiva rolli. • Järgib mängureegleid ning tuleb toime mängureeglite seletamisega. • Osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist. • Suudab jõuda iseseisvalt mängukaaslastega kokkuleppele. • Kombineerib mängides erinevaid materjale ja vahendeid. • Suudab iseseisvalt mängida lihtsaid lavastusmänge. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab mängule keskenduda. • Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid. • Rakendab mängudes oma kogemusi teadmisi ja oskusi. • Algatab mänge ja arendab mängu sisu. • Täidab mängudes erinevaid rolle. • Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele. • Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada. • Mõtleb välja uue mängu või mängule reeglid. 	

		meeldetuletades iseseisvalt mänguasjad oma kohale.			
Tunnetus- ja õpioskused (Taju, mälu, mõtlemine, tähelepanu)					
<ul style="list-style-type: none"> ● Hangib ümbrusest aktiivselt infot. ● Keskendub lühikeseks ajaks 5 min ühele tegevusele. ● Osaleb ühistevuses vahelduvas vormis. ● Avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel ning lihtsamaid põhjus-tagajärg suhteid. ● Kasutab omandatud teadmisi samas situatsioonis. ● Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistevuses vahelduvas vormis; ● Suhtleb valdavalt 1–2sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava 	<ul style="list-style-type: none"> ● Tunneb huvi maailma vastu ja uurib seda erinevate meeltega. ● Suudab huvipakkuvale tegevusele lühiajaliselt keskenduda. ● Mõistab lihtsamat kõnet. ● Valdab eneseväljenduseks sobivat sõnavara; ● Väljendab end kõnes teistele arusaadavalt ja osaleb vestluses. ● Suudab keskenduda lühikeste lugude jälgimisele. ● Leiab võrdluse alusel objektides ühiseid ja erinevaid jooni. ● Rühmitab objekte ühe tunnuse alusel. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Planeerib ja organiseerib osaliselt oma tegevusi täiskasvanu abiga. ● Keskendub huvipakkuvale tegevusele kuni 10 minutit. ● Vestleb osaliselt mälu põhjal möödunud kogetud sündmustest. ● Leiab praktilise võrdlemise teel esemete ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid. ● Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide kaudu. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Paneb kokku erinevaid konstruktoreid, kasutades fantaasiat, mõtlemist, tähelepanu. ● Keskendub huvipakkuvale tegevusele kuni 20 minutit, kuid tegutsemise kindluse saavutamiseks vajab välist abi. ● Olukorra lahendamiseks katsetab ja uurib erinevaid võimalusi. ● Toetub vestluses varasematele kogemustele, fantaseerib, räägib tulevikus aset leidvatest sündmustest. ● Oskab vaadelda ning märgata ja välja tuua detaile, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning lõpetab enamiku alustatud tegevused. ● Suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20-30 minutiks. ● Kasutab tegevusi planeerides sisekõnet. ● Kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks. ● Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale. ● Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuitiivselt lihtsamaid 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab õppimisele kuni 30 minutit keskenduda. ● Saab kuulust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi. ● Suudab täita kahe-kolmeosalist igapäevast juhust või korraldust. ● Esitab õppe- ja kasvatustegevuste käigus küsimusi, arutleb ja oskab oma mõtteid arusaadavalt väljendada. ● Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel. ● Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi

<p>täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub; 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab järgida lihtsat juhust. • Paneb detailidest kokku lihtsa terviku. 		<p>olulisi tunnuseid ja seoseid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omandab uusi teadmisi kogemuste ja kõne kaudu. 	<p>meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).</p>	<p>ja nähtusi tervikuna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab õpitud erinevates olukordades ja probleeme lahendades. • Kasutab sobivaid digivahendeid ja võtteid probleemilahenduseks.
Sotsiaalsed oskused					
<ul style="list-style-type: none"> • Teab oma eesnime. • Oskab keelduda ja öelda <i>ei</i>. • Teab elementaarseid viisakusreegleid (tere, head aega, aitäh, palun) ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud. • On lasteaiaga kohanenud. • Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti ; • Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab ennast ja teisi väliste tunnuste kaudu. • On huvitatud mängukaaslastest ja püüab nendega arvestada. • Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes. • Saab aru lihtsamatest rühma kokkulepetest. • Loob sõprussuhteid lastega, kellega on tihti koos. • Jagab mõnikord asju ka teistega. • Algatab teiste laste ja täiskasvanutega suhtlust. 	<ul style="list-style-type: none"> • Saab aru ja järgib igapäevases suhtlemises kokkulepitud reegleid. • Kasutab iseseisvalt põhilisi viisakusväljendeid (täna, palun, jätan hüvasti) • Püüab jõuda kaaslasega kokkuleppele täiskasvanu abiga. • Loob lühiajalisi sõprussuhteid. • Jagab teistega mänguasju ja teisi vahendeid. • Ootab oma järjekorda väikeses 	<ul style="list-style-type: none"> • Märkab ja nimetab soolisi erinevusi • Lahendab arusaamatusi verbaalselt. • Hakkab märkama teiste inimeste emotsioone. • Eelistab eakaaslaste seltsi täiskasvanutele. • Hoolib teistest, pakub oma abi. • Oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte. • Teeb eesmärgi saavutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> • Märkab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses. • On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele. • Abistab ja kiidab teisi. • Järgib sotsiaalset rutiini. • Põhjustab viisakusreeglite järgimise vajadust. • Näitab üles huvi 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb huvi teiste vastu, oskab luua sõprussuhteid ja tahab ning julgeb suhelda. • Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses. • Oskab kaaslastega arvestada ja teha koostööd ning osutab ja küsib vajadusel abi. • Teeb vahet sobiva ja ebasobiva käitumise vahel, valib sobiva

<p>proovib ennast maksuma panna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed; • Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on; 	<ul style="list-style-type: none"> • Väljendab oma vajadusi ja soove. 	<p>grupis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab oma ees- ja perekonnanime ning vanust. 	<p>koostööd, sõlmib kokkuleppeid (nt jagab ja vahetab) ja julgeb pakkuda ideid.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tegutseb ohutult teiste suhtes. • Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid. • Saab iseseisvalt uute lastega sõbraks. 	<p>teise tegevuse ja arvamuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida.</p>	<p>käitumisviisi vastavalt olukorrale ning mõistab oma käitumise tagajärgi.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme. • Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad. • Osaleb ja teeb ettepanekuid otsustusprotsessides • Suudab uudsetes olukordades toime tulla vajadusel täiskasvanu juhiseid järgides.
Eneseregulatsiooni oskused					
<ul style="list-style-type: none"> • Valdavalt saab hakkama eneseteenindamisega: ise söömine, joomine, riietumine, potil käimine. • Matkib täiskasvanu tegevusi. • Reageerib 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuleb toime vanematest eemalolekuga. • Tuleb toime ühelt tegevuselt teisele üleminekuga. • Suudab lühikest aega soovitud edasi lükata ja oma käitumist pidurdada. 	<ul style="list-style-type: none"> • Väärtustab oma saavutusi ja otsib täiskasvanu tähelepanu. • Teab oma lasteaiakaaslaste ja õpetajate eesnimesid. • Enne uue tegevuse alustamist korrastab 	<ul style="list-style-type: none"> • On tundlik teiste hinnangute suhtes. • Lepib eksimusega ning julgeb proovida uuesti. • Väljendab oma emotsioone kasutades erinevaid vahendeid ja tegevusi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil. • Seab endale eesmärged ja julgeb katsetada erinevaid 	<ul style="list-style-type: none"> • Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada. • Kavandab, algatab ja korraldab mängu ja

<p>sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!”, „Ära tee!” jne. ● Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suudab täiskasvanu toel tulla toime tugevate tunnetega. ● Saab suures osas hakkama igapäevase eneseteenindamisega. ● Paneb pärast tegevusi täiskasvanu juhendamisel asjad oma kohale. 	<p>meeldetuletamisel koha.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Julgeb väljendada verbaalselt oma emotsioone, soove ja seisukohti. ● Tahab olla iseseisev, mõistab millised ülesanded on tema jaoks lihtsad või raksed. ● Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses. ● Suudab täiskasvanu selgituse abil mõista oma tegevuste tagajärge. ● Tegevuse lõppedes koristab enda järelt ja aitab teistel koristada. ● Järgib süües iseseisvalt lauakombeid. 	<p>lahendusi.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või – kapp või töövahendite karp, sh paneb märjad riided ise kuivama.). ● Väljendab oma emotsioone erinevatel viisidel ● Küsib enda jaoks liiga raske ülesande korral abi. 	<p>igapäevategevusi ning viib alustatud tegevused lõpuni.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Suudab pingutust nõudva tööülesande kallal iseseisvalt ja grupis sihipäraselt tegutseda. ● Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele. ● Saab hakkama eneseteenindamisega, kasutab vahendeid heaperemehelikult, koristab enda järelt ning tal on kujunenud esmased tööharjumused. ● Kasutab vajadusel vaimset tasakaalu ja rahunemist soodustavaid tegevusi.
--	---	---	---	--	---

Valdkond Keel ja Kõne oskused

2	3	4	5	6	7
<ul style="list-style-type: none"> • Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegelemise ajal. • Kasutab suhtlemisel peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. • Vastab täiskasvanu küsimustele ja korraldustele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälightsuse või 1-2sõnalise ütlusega. • Saab aru ja reageerib täiskasvanu korraldusele. • Sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste tähenduse. • Suhtleb valdavalt 1-2 sõnaliste 	<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb dialoogis (esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga). • Mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid. • Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. • Hääldeb õigesti enamikku häälikuid. • Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi. • Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega. • Algatab ise suhtlust. • Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust, räägib mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest 2-3 lausungiga. • Räägib tegevuspildi põhjal lihtlausega. • Kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õigesti (välde, silbistruktuur). • Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi. • Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi. • Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu ja tuletisi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab täiskasvanu abiga tegevuspilti ja annab edasi pildiseerial (2 pilti) kujutatud sündmust. • Annab kuulnud jõukohase teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega. • Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausungiga. • Hääldeb õigesti enamikke eesti keele häälikuid ja sageli kasutatavaid võõrsõnu. • Hääldeb õigesti 3-4 silbilisi tuttava tähendusega sõnu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vestluses/jutustamisel püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teema muutustega. • Annab edasi kuulnud jõukohase teksti sisu, sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste abil. • Hääldeb õigesti kõiki eesti keele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu. • Kasutab kõnes mõningaid sünonüüme. • Eristab samatüveliste sõnade tähendust. • Kasutab kõnes õigesti saava ja 	<ul style="list-style-type: none"> • Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel, arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga. • Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida. • Oskab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda. • Jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulisi detaile ning vahendab oma tundeid. • Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.

<p>lausetega ja kasutab mitteverbaalseid suhtlemisvahendeid.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi. ● Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevustes grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid. ● Kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme juhuslikult mõne sõna puhul. ● Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2-3 vormis. ● Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus, kuuluvus, asukoht, omadus. ● Kasutab oma kogemustega seonduvaid 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes meeletega tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu. ● Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi. ● Kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalist lihtlauset. ● Tunneb huvi raamatute vastu. Vaatab ja kommenteerib õpetaja abiga raamatu sisu. ● Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid jutustatud tekste. ● Eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest, osutades pildile või objektile. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh. Koondlauseid. ● Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid. ● Tunneb täiskasvanu häälimise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. ● Tunneb ära oma eesnime esimese tähe. ● Matkib lihtsamaid kirjutamiseks vajalikke liigutusi (liiv, manna jne) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Hääldeb õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades. ● Kasutab kõnes mõningaid antonüüme. ● Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnanguid väljendavaid omadussõnu ● Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid. ● Ühildab sõnu arvus (ainsus, mitmus) ja käändes. ● Tunneb kuulates ära hääliku sõnades. ● Tunneb mõningaid tähti. ● Kirjutab õpitud tähti õigesti. 	<p>rajava käände vorme.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes ning osutab neile ● Kasutab enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi. ● Häälleb täiskasvanu abiga 1-2 silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu. ● Määrab hääliku asukoha häälikuühendita sõnas (alguses, sees, lõpus). ● Kordab täiskasvanu eeskujul eri vältes kahest sõnast koosneva rea. ● Veerib üksikuid 1-2 silbilisi sõnu. ● Kirjutab sõnu näidise järgi. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Kasutab kõnes õigesti kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses. ● Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada. ● Hääldeb õigesti oma kõnes ning etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid. ● Tunneb tähti, suudab lugeda kokku 1–2-silbilisi sõnu ja neist koosnevaid lihtsaid lauseid. ● Kirjutab joonistähedega vähemalt 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud
--	--	---	---	--	--

<p>konkreetses tähendusega sõnu tuttavas situatsioonis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kasutab mõningaid nimisõnu, tegusõnu, asesõnu, määrsõnu. • Hääldeb õigesti mõnda üksikut lühikest tuttavat sõna. • Hääldeb sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid. • Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta. 					<p>ühikordsete joonistähedega.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
Eesti keel kui teine keel 7 aastasel					
<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab lihtsamat eestikeelset kõnet, kui see on esitatud tuttavalt teemal selgelt ja aeglaselt. • Tunneb ära ja mõistab õppe- ja kasvatustegevuse käigus omandatud sõnu ja keelelisi. • Konstruksioone ning kasutab neid oma kõnes. • Saab aru korraldusest õpitud sõnavara piires ja toimib vastavalt. 					

	• Saab aru lihtsast küsimusest ning vastab õpitud sõnavara ja grammatiliste konstruktsioonide piires.• Kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid.• Hääldeb õigesti kõiki eesti keele häälikuid ja eristab välteid.• Tunneb eesti keele tähestikku, suudab kokku lugeda 1–2-silbilisi sõnu.• Kirjutab vähemalt 1–2-silbilisi sõnu joonistähtedega.• Teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule, mille keeleline keerukus vastab laste A.1 keeleoskustasemele.

Valdkond Matemaatika oskused						
2	3	4	5	6	7	
<ul style="list-style-type: none"> • Rühmitab esemeid ühe nähtava omaduse järgi. • Eristab värve. • Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike). • Leiab esemele samasuguse paarilise. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel. • Eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid. • Tunneb põhivärve • Leiab esemete hulgast <i>üks</i> ja <i>palju</i>. • Loendab kolme piires, • Leiab esemetes erinevusi (suur – väike). • Saab aru mõistetest minu ees – taga, kõrval, ülal – all – peal-sees • Seostab öö ja päeva mõisteid 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab kuju järgi ringi, kolmnurka ja nelinurka. • Tunneb 8 värvitooni. • Rühmitab esemeid ühe tunnuse (värvus, kuju, suurus) järgi. • Võrdleb hulki paaride moodustamise teel, kasutab mõisteid <i>sama palju</i>, <i>ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i>. • Võrdleb ja järjestab kahte eset, kasutab mõisteid <i>suurem – väiksem</i>, <i>pikem – lühem</i>, <i>laiem – kitsam</i>. • Loendab ja nimetab arvude reas järgnevat arvu 5 piires. • Määrab esemete asukohta enda suhtes, kasutab 	<ul style="list-style-type: none"> • Iseloomustab (nurkade loendamise teel) ja nimetab nelinurka, kolmnurka ja ringi, oskab näha nende erinevusi ja sarnasusi. • Loob näidise järgi tuttavatest kujunditest mustreid ja modelleerib kujundeid. • Rühmitab kahe erineva tunnuse alusel. • Loendab ja nimetab arvude reas eelnevat ja järgnevat arvu 7 piires. • Modelleerib erinevatest vahenditest numbrimärke 1-5ni. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eristab ja nimetab ruutu ja ristkülikut, oskab näha nende erinevusi ja sarnasusi. • Rühmitab kujundeid 3 tunnuse alusel (nt vorm, suurus, värvus). • Jätkab mustreid ja laob kujunditest pilte. • Loendab ja tunneb arvude rida ja numbrimärke 10-ni. • Võrdleb arve (<i>suurem kui</i>, <i>väiksem kui</i>). • Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab. • Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab. • Koostab matemaatilise 	<ul style="list-style-type: none"> • Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotada esemeid hulkadesse arvestades samaaegselt kahte tunnust. • Võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt. • Teeb kindlaks loendamise teel 12 piires esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust. • Tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; • Liidab ja lahutab kümne piires ning tunneb märke + , –, =; 	

	<p>valguse muutumisega.</p>	<p>mõisteid <i>ülal/all/sees, ees/taga/kõrval,</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ● Seostab ja oskab kirjeldada oma tegevust öösel ja päeval, hommikul ja õhtul. ● Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Võrdleb hulki paaride moodustamise teel ning otsustab, mida on rohkem, mida vähem. ● Järjestab 3 eset kõrguse, suuruse, pikkuse ja laiuse järgi, ● Nimetab kõrgem/madalam; pikem/lühem, kitsam/laiem., <i>väike-suurem-kõige suurem</i> ● Määrab enda asukohta kasutades mõisteid ees – taga, keskel – äärel/serval, ülal – all, ● Teab ja kasutab hommik – õhtu – öö ja eile – täna – homme ajamõisteid. ● Nimetab ja kirjeldab aastaagu. 	<p>jutukese 2 etteantud hulga järgi 5 piires.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Liidab ja lahutab 5 piires. ● Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes ruumis ja paberil (kohal, keskel, äärel/serval, vasakul, paremal) ● Mõõdab pikkust, laiust, kõrgust, paksust, raskust kokkulepitud mõõtevahenditega. ● Järjestab raskuse ja paksuse järgi. ● Järjestab kuni 5 eset suurusetunnuse järgi ● Orienteerub ümbruses juhendamise järgi. ● Eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.</i> ● Teab nädalapäevade nimetusi, 	<ul style="list-style-type: none"> ● Koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi; ● Järjestab kuni kümmet eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); ● Kasutab õigesti mõisteid eile, täna, homme, enne, praegu, varem-hiljem, noorem-vanem; ● Orienteerub ruumis, õuealal ja paberil ning oskab määrata eseme asukohta teise eseme suhtes: all - peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal; ● Ütleb kellaega täistundides;
--	-----------------------------	--	---	---	--

				aastaaegade järjekorda.	<ul style="list-style-type: none">● Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu õiges järjestuses;● Nimetab oma sünnikuud ja -päeva;● Teab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja seda, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;● Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtühikuga (samm, pulk, nöör vms);● Tunneb ära ringi, kolmnurga, nelinurga, kera ja kuubi ning oskab neid kirjeldada;
--	--	--	--	-------------------------	--

					<ul style="list-style-type: none">• Märkab ümbritsevas keskkonnas mustreid, rütme ja kordusi, oskab neid loogiliselt jätkata ja luua.
--	--	--	--	--	---

Valdkond Kunst oskused

2	3	4	5	6	7
<ul style="list-style-type: none"> • Julgeb osaleda kunstitegevuses. • Püüab jälgendada ettenäidatud liigutusi ja tegevusi individuaalselt tegutsemise juures või väikeses lastegrupis. • Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt. • Julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega • Mängib erinevate voolimismaterjalid ega. • Tegevust jälgendades vajutab voolimismassi auke. • Juhendamisel kortsutab, rebib ja kleebib 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaunistab õpetaja abiga (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid. • Voolib tasapinnal ümar- ja piklikke vorme pehmest massist õpetaja abiga. • Tõmbab sirgeid jooni ja joonistab ümarvormi. • Hoiab pliiatsit sõrmede vahel. • Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintslit vees. • Juhendamisel katab aluspinna liimiga. • Lõikab ühe lõikega ribadest tükke. • Kortsutab paberit. • Vaatleb erinevaid pilte ja nimetab mida näeb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmis kujunditega neid sinna spontaanselt paigutades. • Meeldetuletamisel hoiab korrektselt lusikat ja pliiatsit. • Enamasti lõpetab alustatud töö. • Laps kärstab paberist tükke. • Laob õpetaja abiga geom. kujunditest esemeid, loomi jne. • Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile. • Voolib ümar- ja piklikke vorme erinevast materjalist õpetaja juhendamisel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vabategevuses rakendab õpitud võtteid iseseisvalt ja loovalt. • Annab esemele või objektile kuju neile omaste tunnuste kaudu. • Ühendab juhendamisel voolitud detaile omavahel, vajadusel kasutades voolimispulka. • Värvimisel ületab piirjoont minimaalselt. • Maalib erinevate vahenditega ning kasutab töös esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi. • Katsetab värvide segamist. • Rebib paberist tükke kahe käe 	<ul style="list-style-type: none"> • Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem. • Meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt. • Oskab edasi anda eseme osade suurusvahetuse, kehaosade asendeid ja lihtsamat tegevust. • Voolimisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad. • Rebib ribad ja erinevaid kujundeid. • Värvib piirjoont ületamata. • Väljendab kunstitöös meeolulisi fantaasiaid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Leiab ümbritseva vaatlemisel detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud ja isikupärasel viisil; • Väljendab mitmekülgseid kunstitehnikaid, materjale ja vahendeid kasutades meeolulisi ja fantaasiaid ; • Kasutab erinevaid vahendeid ja võtteid ohutult ning sihipäraselt;

<p>ettevalmistatud paberist detaile.</p>		<ul style="list-style-type: none">• Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku õpetaja juhendamisel.• Joonistab ümarvorme ning tõmbab sellest erineva suuna ja pikkusega jooni.• Suudab kujutada inimest (nn peajalgne).• Maalib värvilaigu suurendamise teel ümarvormi.• Liigub pintsliga paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas.• Meeldetuletusel püsib joonistamisel paberi piirides.• Suunamisel lõikab paberist ribasid ning teeb paberisse sisselõikeid.• Voldib paberi pooleks.• Katab liimiga talle näidatud pinna.	<p>koostööl nii, et kõik servad on rebitud.</p> <ul style="list-style-type: none">• Laps lõikab ettenäidatud joone järgi ja peatub kindla koha peal.• Lõikab paberist kujundeid piirjoone järgi.• Voldib paberi neljaks (juhendamisel voldib lihtsamat looma)• Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud ning nimetab kasutatud materjale.• Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse.• Kirjeldab kunstitöö toone (hele/tume).	<ul style="list-style-type: none">• Kogetud sündmuse või kuulnud loo põhjal loob kunstiteose.• Oskab oma tööst jutustada• Põhjendab, miks kunstitöö meeldib.	<ul style="list-style-type: none">• Esitleb oma kunstitööd ja arutleda kaaslaste tööde üle;• Kavandab ja teostab kaaslastega ühist tööd;• Vaatleb kunstiteoseid ja oskab kogetust vestelda;• Kasutab kunsti õpi- ja kasvukeskkonna kujundamisel;• Loob digitaalset sisu (foto, heli, video, animatsioon)
--	--	---	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none">• Tutvustab suunavate küsimuste abil teistele oma kunstitööd.			
--	--	---	--	--	--

Valdkond Muusika oskused					
2	3	4	5	6	7
<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab ja jälgib õpetaja laulu. • Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile • Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusika palast • Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale kehapillil. • Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb rõõmu kuulatavast muusikapalast • Püüab õpetajaga kaasa laulda • Sooritab koos õpetajaga lihtsaid tantsuliigutusi. • Sooritab koos õpetajaga matkivaid liikumisi. • Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa keha- ja rütmipillidel. • Kõnnib, jookseb, hüpleb rütmiliselt muusika järgi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kuulab muusikat vaikselt. • Areneb muusikaliste kontrastide tajumine ning muusikaline mälu • Osaleb laululises tegevuses. • Alustab ja lõpetab laulmist koos rühmaga. • Liigub ruumis läbisegi ja ringis üksinda või paarilisega. • Sooritab iseseisvalt lihtsaid tantsuliigutusi. • Mängib rütmi või meetrumit kaasa muusika kuulamisel kehapillidel või lihtsamatel rütmipillidel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iseloomustab kuulnud muusikapala või laulu (kurb-rõõmus, kiire-aeglane, kõrge-madal). • Laulab rühmaga koos võimalikult ühtlases tempos. • Laulab ilmekalt ja võimalikult puhta intonatsiooniga. • Liigub vastavalt muusika tempole. • Väljendab muusika meeolule liikumise kaudu • Kasutan mängides ja tantsides nii õpitud, kui ka omaloomingulisi tantsuliikumisi. • Mängib keha- ja rütmipillidel muusika kuulamise ja rütmisalmide saateks. • Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Julgeb ja oskab vastata kuuldu kohta küsimustele. • Laulab ilmekalt vastavalt laulu sisule. • Laulab õpitud laule nii üksi, kui koos rühmaga. • Sooritab tantsusamme - ja liikumisi üksinda, paarilisega, rühmaga. • Muudab liikumist vastavalt muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumisele (tempo, register jne). • Mängib keha - ja rütmipillidel lihtsaid kaasmänge lauludele, muusikapaladele. • Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. 	<ul style="list-style-type: none"> • Laulab eakohaseid laule nii kaaslastega kui üksi. • Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomu stada. • Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille. • Mängib eakohastel pillidel õpitud lauludele, riimidele ja instrumentaalpalade l lihtsaid kaasmänge nii üksi kui koos kaaslastega. • Liigub vastavalt muusika rütmile ja meeolule. • Tantsib eakohaseid tantse nii üksi kui koos kaaslastega. • Väljendab ennast loovalt muusikalis-

			<ul style="list-style-type: none">• Liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt.	<ul style="list-style-type: none">• Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	<p>rütmilise liikumise kaudu, kasutades liikumisel/ improviseerimisel erinevaid liigutusi, tantsusamme, vahendeid.</p> <ul style="list-style-type: none">• Oskab liikuda vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
--	--	--	---	--	--

Valdkond Liikumine oskused					
2	3	4	5	6	7
<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. • Liigub õpetaja juhendamisel ohutult. • Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. • Kõnnib piiratud pinnal. • Säilitab kõndides ja joostes sihi. • Mängib koos juhendaja ja kaaslastega koos kõnni- ja jooksumänge. • Sooritab ettenäitamisel asendeid ja liikumisi. • Jookseb veereva vahendi järel. • Mängib vabamängus iseseisvalt. 	<ul style="list-style-type: none"> • Arvestab kaaslastega aktiivses tegevuses. • Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult. • Sooritab põhiliikumisi. • Säilitab tasakaalu vähendatud pinnal. • Mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga kõnni- ja jooksumänge. • Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu. • Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. • Juhendamisel teeb harjutusi ühtses tempos. • Matkab õpetaja või vanematega looduses. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab harjutusi korralduse ja sõnalise seletuse järgi. • Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. • Mängib 2-4 reegluga liikumismänge. • Pingutab rühma tegevustes ühise eesmärgi nimel. • Sooritab juhendamisel kuni 4 harjutusest koosneva kombinatsiooni. • Hoiab oma kohta kolonnis, ravis, viirus. • Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile. 	<ul style="list-style-type: none"> • Teab spordivahendite nimetusi ja oskab neid kasutada sihipäraselt ja ohutult. • Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise. • Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. • Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. • Mängib kollektiivseid võistlummänge. • Tunnustab nii enda kui ka vastaste edu • Teeb vahenditega harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. • Valitseb oma liigutusi koordineeritud ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tunnustab oma edu ning suudab leppida ebaeduga võistlummängudes. • Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. • Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu. • Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid. • Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes. • Valitseb harjutusi tehes oma kehahoidu ja liigutusi. • Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu. 	<ul style="list-style-type: none"> • On võimeline pingutuseks ja keskendub sihipäraselt kehalisele tegevusele. • Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutus- ja mängureeglitest, valib liikumiseks ja mängudeks sobivad paigad ja vahendid. • Sooritab põhiliikumisi pingevalt, nii et liigutused on koordineeritud ning rütmilised. • Sooritab vastupidavust, painduvust, tasakaalu, kiirust ja jõudu arendavaid harjutusi. • Suudab säilitada tasakaalu paigal olles ja liikumisel. • Oskab sooritada harjutusi õpetaja

			<ul style="list-style-type: none">• Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.• Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.	<ul style="list-style-type: none">• Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga.	<p>selgituste järgi ja ise harjutusi juhendada.</p> <ul style="list-style-type: none">• Oskab kasutada liikumisel erinevaid vahendeid (pallid, linnid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne).• Oskab mängida erinevaid liikumis- ja sportlike elementidega mängu.• Nimetab erinevaid spordialasid ja tuntumaid Eesti sportlaseid.
--	--	--	---	--	--